

bomen | nieuws

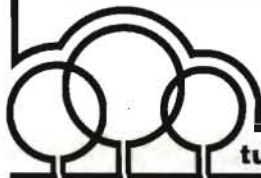
Nummer 1 - voorjaar 1996

Een uitgave van de Bomenstichting

Afdeling boomverzorging

- snoeien van bomen d.m.v. klimtechniek en met inzet van 2 hoogwerkers
- standplaatsverbeteringen d.m.v. aanbrengen bomenzand en beluchtingen/bemestingen onder hoge druk
- onderzoek en rapportages
- leveranties bomenzand
- boomverplantingen via newmanframe

tuintechnik walter van helvoirt

Berkelseweg 10a/5065 HZ Berkel-Enschot / Tel.013-5332275 / 5333234

Advies en Uitvoering

- Groeiplaatsverbetering
- Snoeiwerkzaamheden
- Verplantingen

oranjewoud Sectie Groen/Boombeheer

Telefoon 0592 - 344099

Mr B.M. Visser

*Juridisch Raadgever
Natuur, Bos en Landschap*

*Hessepas 23, 6931 HK, Westervoort
telefoon en fax: 026 - 3111 062*

PIUS FLORIS BOOMVERZORGING NEDERLAND

Minstens één boom?

Pius Floris Boomverzorging: boomverzorgers met een boom van een reputatie. Of het nu gaat om bodem- of ander onderzoek, plantadvies, het vellen van een reusachtige boom in een binnentuin of het totale onderhoud (mét 10 jaar garantie!) van een omvangrijk gemeentelijk bomenbestand. Kwaliteit en service voor gemeentelijke diensten en andere overheidsinstanties, ontwikkelings- en beheersorganisaties, particulieren en alle andere cliënten die in elk geval één ding gemeenschappelijk hebben... minstens één boom.

Pius Floris Boomverzorging.

*Gezond verstand,
voor een florissant
bomenbestand.*

Pius Floris Boomverzorging heeft vestigingen in: ALMERE 036-5310501 • AMSTERDAM 020-6822463 • BUNDE 043-3652519 • DIEPENVEEN 0570-592945
GLIMMEN 050-4061979 • OUDELANDE 0113-548390 • VEENENDAAL 0318-555017 • VUGHT 073-6567235

Bomennieuws
21e jaargang
nummer 1, voorjaar 1996

Een uitgave van de
Bomenstichting te Utrecht
Verschijnt 4 X per jaar
Opplage: 4250

Eindredactie en
vormgeving:
Frank Moens

Redactie:
Joop Comijs
Marjan van Elsland
Aart de Veer
Roelie de Weerd

Productie:
Jacqueline Langras
Veroni van Rooijen

Aan dit nummer werkten
mee:
Frits Gielissen
J.R.P. van Hoey Smith
Reinder Homan
Hans Kaljee
Edwin Koot
Jitze Kopinga
Pierre Lombarts

Redactieadres:
Bomenstichting
Oudegracht 201 bis
3511 NG UTRECHT
tel (030) 234 07 78
fax (030) 231 03 31

Druk:
Van den Berg's Drukkerij -
Maarn

Bomennieuws is voor
donateurs gratis
jaarlijkse donatie f 35,-
abbonnementen f 35,- per
jaar
Verschijnt 4 keer per jaar
ISSN 0166-784 X

Overname van artikelen
en berichten na overleg
met de redactie.

Bomennieuws is gedrukt
op 100% kringlooppapier,
volledig chloorvrij
gebleekt.

Op de voorpagina:

Wonderlijk gegroeide
beuken in het franse Le
Losquer in Bretagne.
De foto is van de heer
van Hoey Smith die
tevens een aardige
theorie heeft over de
ontstaanswijze van deze
beukenvariëteit (zie
bladzijde 7).

In dit nummer ...

Het eerste nummer van Bomennieuws in dit jaar ziet er wat anders uit dan u gewend bent. Als middenkatern vindt u het 'Knipselnieuws' opgenomen. Dit maakten we al enige jaren speciaal voor onze kontaktpersonen. Het geeft een inzicht in allerlei activiteiten van de Bomenstichting die de krant halen. Want naast enkele onderwerpen die Edwin Koot in zijn rubriek 'Kappen dwarsbomen' aansneed, gebeurde er natuurlijk nog veel meer. De redactie is benieuwd naar uw reactie op deze aanvulling.

VTA (Visual Tree Assessment) is het nieuwe 'toverwoord' in de boomverzorging. In de tachtiger jaren liet de Amerikaan dr. Alex Shigo ons kennismaken met het natuurlijke afgrenselingssysteem van bomen tegen schadelijke invloeden van buitenaf. Deze materie is inmiddels algemeen bekend en geaccepteerd. Wat dichterbij huis werkte de Duitser prof. Claus Mattheck aan een visuele onderzoeksmethode om de veiligheid van bomen te kunnen beoordelen. Het afgelopen jaar hield hij verschillende voordrachten in ons land en verscheen het eerste Nederlandstalige boek over VTA. In dit nummer zijn er enkele artikelen aan gewijd.

5

Kappen dwarsbomen

De Bomenstichting voert een onophoudelijke stroom akties voor het behoud van bomen in het land. In deze aflevering van de vaste rubriek staat het behoud van enkele lanen centraal.

8

Een prachtig takkewijf

Redaktielid Roelie de Weerd sprak met Veronica van Amerongen, een van de weinige vrouwelijke boomverzorgers in ons land. 'Takkewijf' is haar koosnaam in de boomverzorgerswereld, waarin ze na zo'n tien jaar een duidelijke plaats heeft verworven.

13

Reinder Homan, een etsende boomgek uit Gaasterland

Met ingang van dit nummer zullen we geregeld een kunstenaar die als werkthema bomen heeft, aan het woord laten. Wat bezielt iemand om steeds maar weer bomen te tekenen of te etsen. Reinder vertelt het.

Bomenstichting

(030) 234 07 78

En verder in dit nummer ...

De boom in: Groen Hart	4	Een terugblik op 1995	20
Het raadsel van 'Faux de Verzy'	7	Almendroboom, redder van het Amazonewoud	23
Bijdrage uit het Bomenfonds tijdig aanvragen	11	Kort nieuws	28
Eenheidsprijs 1996	11	Voor u gelezen	29
Onveilige bomen eerder ontdekken met VTA	12	Boeken	30
Stamgast: Hans Kaljee	17	Agenda	31
Dendrologische overpeinzingen	18	Boos	32

Groene Hart

Het Groene Hart van Nederland is vierbaans asfaltgrijs en tijdens de spitsuren is het filegrauw gehuld in uitlaatgassen. Twee eikels denken dat Groene Hart nog te kunnen opkrikken. De ene is meneer Nouwen, de motormuis van de ANWB. Zijn verstand van groen zit tussen vier wielen. En de andere is Ed Nijpels, de padvinder van het Wereld Natuurfonds. Het enige groen dat hij kent zit volgens mij achter z'n oortjes. Hun aarzelende vriendschap is ontaard in een stevige verkering, onthulde Nijpels vorig jaar in de pers bij het verschijnen van hun rapport 'Groene Hart? Groene Metropool!' Liefde maakt blind, dacht ik al. Want wat die twee bedacht hebben kan helemaal niet.

Van mijn vader heb ik geleerd dat er 100 are in een bunder gaan. De opstellers van het rapport rekenen mij voor dat er een halve provincie in een bunder gaat. Dat vind ik knap bedacht. Blijkbaar is het Groene Hart een ballon die je steeds verder op kunt blazen met gebakken lucht.

Volgens die heren moet de Randstad dubbel zoveel natuur krijgen. Dat is mooi. Maar waar moet die natuur dan komen vraag ik me af. Gaan het Rotterdamse Crooswijk en de Amsterdamse Pijp tegen de vlakke voor een plantsoentje? Wordt het industrieterrein Lage Weide in Utrecht omgeschouffeld voor de aanleg van een Oerbos? Komt er toch een Bulderbos op Schiphol? Wordt de Biesbosch nagebouwd in de Rotterdamse Haven en komt er een Grote Stille Heide op het Binnenhof? Dat lukt dus nooit. Want de Randstad moet ook een nog grotere Metropool worden, hebben deze heren bedacht. Schiphol en de Rotterdamse Haven mogen uitbreiden, evenals de glastuinbouw. En in het plan is zelfs plek voor vijfhonderdduizend nieuwe woningen. Dus als daar ook nog een Groen Hart tussen moet, dan worden dat Hangende Tuinen van Babylon.

Ik ben een boerendochter. Bij ons begon het groen direct achter de kapschuur. In mijn kinderbeelden kwamen alle kleuren groen voor die je maar bedenken kunt. Het mosgroen in de dakgoot van het stookhok. Het bronsgroen van de hakhoutwal langs het weiland. De zeegroene kleur van de rogge op de es in de vroege zomer. Het maagdelijke groene blad uit de klevrige kastanjeknoppen bij de oude boerderij van mijn opa. Het zilvergroene ritselen van de populieren in de wind bij de buurman. Het doorleefde groen van de eik op ons erf, waar mijn vader de nageboorte van het veulen in hing. En het Gillende Jonge Meidengroen van pas ontkiemd gras, waar mijn zwager zo lyrisch over is.

Al die kleuren groen gaan verdwijnen want de boeren worden uit het Groene Hart weggejaagd omdat agrarische gronden geen natuurwaarde hebben, menen de masterplanners. En omdat de Randstedeling niet meer met de auto naar de Veluwe mag, maar om de hoek moet recreëren, worden er in die boerenlandschappen woonwijken uit de grond gestampt.

Met het Masterplan Leidsche Rijn bij Utrecht wordt alvast een voorsprong genomen op de herinrichting van westelijk Nederland. Zo las ik dat die woongebieden rijkelijk bedeed worden met singels, kanalen, rietzones en wadi's. Ik zocht meteen in Van Dale op wat wadi's zijn, want dat klonk heel exotisch. En dat was het ook: droge rivierbeddingen in woestijnland. Die wadi's komen in de middenbermen en in stroken tussen voortuinen en voetpaden. In dat woestijnlandschap van pakweg twee meter breed kunnen de Randstedelingen met de picknickmand voor hun deur van de natuur gaan genieten. De grienden die er al zijn moeten verdwijnen, want die liggen in de weg, daar kunnen ze niet mee uit de voeten. Maar ter compensatie wordt er natuur tegen de A2 aangelegd. Nou dat is toch ook mooi.

Die nieuwe natuur moet vooral spannend worden, waar je iets in kunt beleven, vinden die belenblazers van het rapport. Dat hadden ze gedacht door natuurpretparken aan te leggen die goed bereikbaar zijn per auto. Daar kun je dan een rondje lopen in een namaakbos met kunstmatige moerasjes en voor mijn part hier en daar ook nog een wadi er tussendoor. Al wandelend hoor je dan uit handig weggewerkte microfoontjes langs de route de vogeltjes kwetteren en kikkers kwaken. En om het spannend te maken af en toe een oerkreet van een wild zwijn. Want die twee heren vinden dat wij de jonge generatie moeten leren met de natuur om te gaan. Daar word ik toch even niet goed van. Hebben zij zelf wel eens door echte natuur gewandeld? Als ik mijn kinderen hun lesjes zou moet leren, zou ik van schaamte mijn kop in hun kunstmatige moeras steken. Straks ligt het enige restje groen dat er over pakweg tien jaar nog te krijgen is, bij de groenteboer in de diepvries.

Ik zie niks in het opkrikken van het Groene Hart. Als ik met zo'n hart bij de cardioloog zou komen, werd ik meteen op intensive care gelegd. Het Groene Hart is allang dicht geslibt. Dotteren helpt niet meer en er zijn al teveel omlleidingen.

Roelie de Weerd

Kappen dwarsbomen

Edwin Koot

De Bomenstichting komt op voor het behoud van gezonde bomen. Dat is nodig zolang gemeentebesturen en projectontwikkelaars bomen niet zien staan. In veel gemeenten wordt erg makkelijk gekapt. Protest hiertegen is zeker niet zinloos.

Hillegom

De gemeente Hillegom ontwikkelt bouwplannen in de buurt van de Hoftuin. De Stichting Vrienden van Oud Hillegom is al in een vroeg stadium betrokken bij de plannen. Wanneer blijkt dat er niets met de Hoftuin zal gebeuren, trekken zij hun bezwaren in. Tot op een kwade maandagochtend een hoogwerker ter plaatse verschijnt om vier oude iepen te kappen. Een bestuurslid weet door in één van de bomen te klimmen het kappen te voorkomen en overleg met de gemeente af te dwingen.

De Bomenstichting wordt ingeschakeld en gevraagd de conditie van de bomen te bepalen. Deze blijkt gelukkig goed te zijn. De Bomenstichting ondersteunt de bezwaren van de Vrienden tegen de kap en verzoekt de gemeente Hillegom met klem hiervan af te zien. En met succes. De gemeente Hillegom zegt toe deze vier iepen te laten staan.

Bergen

De gemeente Bergen geeft een kapvergunning af voor veertien grove dennen van ongeveer 150 jaar oud aan de Eeuwige laan. Bewoners reageren woedend, temeer omdat de gemeente te kennen geeft geen andere bomen terug te planten. Ze spreken van een kapmafia. De Bomenstichting wordt gealarmeerd.

Een laanbeplanting van grove den is zeer bijzonder in Nederland. Het is de enige die is opgenomen in het register van Monumentale Bomen. Alle reden dus om eens een kijk-

je te gaan nemen. Ter plaatse moet de Bomenstichting constateren dat het voornemen van de gemeente om een aantal bomen te kappen niet zo heel vreemd is. Veel exemplaren vertonen bast schade en de kronen hebben veel dood hout en geen dichte naaldbezetting meer. Allemaal indicaties dat de bomen hard achteruit gaan. Inplanten van nieuwe bomen op dezelfde plek is ook niet makkelijk, want de bomen verder van de straat zorgen voor veel schaduw. Maar er is meer aan de hand met de Eeuwige

laan. Deze weg naar zee is vrij smal en pal langs de rand staan de grove dennen. Verscheidene exemplaren hangen met hun stam of zijtakken over de weg. Gewoon autoverkeer heeft daar geen last van, maar de laatste jaren maakt steeds meer vrachtverkeer van deze weg gebruik. Het gevolg is dat veel bomen aanrijschade vertonen of door dit zware verkeer zelfs omver gereden zijn. De gemeente verhaalt de schade aan de bomen altijd bij de chauffeurs. Tot deze hun schade aan de vrachtwagens op de gemeente beginnen te verhalen, omdat deze weg in hun ogen niet voldoende doorrijmogelijkheid biedt. De verzekeringsmaatschappij is de schadeclaims op haar beurt zat en verlangt van de gemeente dat de scheve bomen worden gekapt. Tijd dus voor goed overleg.

Nunspeet

Aan de Molijnlaan te Nunspeet staat nog een gedeeltelijk oude laanbeplanting met Amerikaanse eiken. De gemeente heeft in het verleden besloten om deze laanbeplanting gefa-

Een bord langs de Eeuwige laan in Bergen (N.H.) waar schuwt automobilisten en met name vrachtwagenchauffeurs voor de scheve stand van de dennen. Als gevolg van lichtconcurrentie zijn de bomen naar het midden van de weg gegroeid. Tot groot ongenoegen van de omwonenden wil de gemeente de bomen kappen.

foto: Edwin Koot

seerd te vervangen. Tien jaar geleden is men begonnen een deel van de laan te verjongen. Nu het laatste stuk aan de beurt is, verzetten bewoners zich tegen deze kap. Volgens hen kunnen de bomen nog vele jaren mee. De Bomenstichting wordt wederom om advies gevraagd.

Wij moeten de bewoners echter uitleggen dat de bomen inderdaad op hun retour zijn.

Groeiplaatsverbetering zal weinig zin meer hebben, daarvoor zijn de bomen te oud. De meeste bomen kunnen nog wel een paar jaar mee, maar dan is het ook echt afgelopen. En het is dan de vraag of je veel energie en geld moet stoppen in het opknappen van deze oude exemplaren. Is het creëren van ideale groeiplaatsomstandigheden voor nieuwe bomen niet zinvoller?

Ommen

De beuken langs de Hammerweg in Ommen staan er nog steeds. Een jaar geleden berichtten wij in Bomennieuws dat de provincie een plan gelanceerd had om de beuken allemaal te rooien. De bomen zouden slecht zijn. Bewoners reageerden woedend op de plannen. De grote beroering die ontstond zorgde ervoor dat de provincie haar plannen introk. Er zou eerst een tweede, onafhankelijk onderzoek plaatsvinden.

Inmiddels is dat onderzoek geweest. De conclusie is dat de bomen deels een matige en deels een redelijke conditie hebben. De provincie zit nu met belanghebbenden rond de tafel, waaronder de Bomenstichting, om te zien welke beheersmaatregelen moeten worden getroffen. Want dat er iets moet gebeuren is voor alle partijen wel duidelijk.

Het probleem is namelijk dat we hier te maken hebben met een beukenlaan die door een bosgebied loopt. Een slechte boom kappen en er een jong exemplaar voor terugplanten behoort daarom niet tot de mogelijkheden. De jonge boom zou te weinig ontwikkelingskansen hebben door de schaduw van de andere bomen.

Er zou gekozen kunnen worden om alleen de bomen te kappen die slecht zijn. Maar de verwachting is dat de conditie van de overige bomen dan door zonnebrand van de schors snel achteruit zal gaan. Blijft over: ver-

vang van de laanbeplanting. De Bomenstichting ziet mogelijkheden om delen van de laan voorlopig te laten staan en alleen de slechte delen te kappen, een gefaseerde verjonging. De Bomenstichting zal zich hier sterk voor maken.

Over de beukenlaan in Ommen is nogal wat te doen geweest. Veel beuken verkeren in slechte staat en moeten worden geveld. De meningen over de manier van verjongen lopen uiteen. De Bomenstichting propageert een gefaseerde aanpak.

foto: Edwin Koot

Poster Iepeziekte

Tijdens het symposium over de iepenziektebestrijding 1 december j.l. werd de poster over het ontstaan van de ziekte en de mogelijkheden van ingrijpen gepresenteerd.

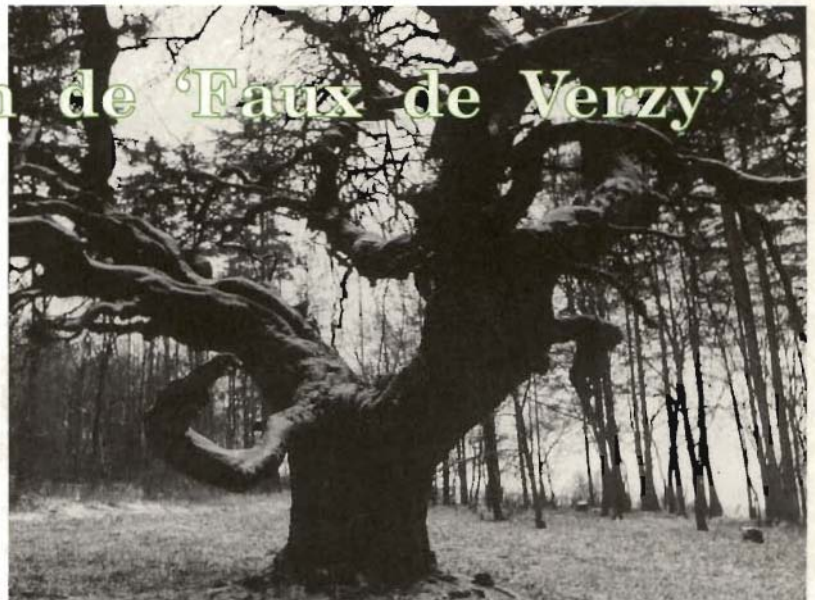
Donateurs van de Bomenstichting kunnen voor f 7,50 (incl. porto) in het bezit komen van een (gevouwen) exemplaar. Maak daarvoor het bedrag over op postbankrekening 2108755 van de Bomenstichting in Utrecht o.v.v. 'poster iepenziekte'.

f 7,50

Het raadsel van de 'Faux de Verzy'

Frank Moens

In het herfstnummer van vorig jaar stond een berichtje over een groep vreemde kronkelig groeiende beuken in het bos van de Abdij van Saint-Basles bij het Franse plaatsje Verzy. Verschillende personen reageerden op dit bericht.

Monniken beschermden de soort

Kees Marsman uit De Bilt had tijdens de door hem georganiseerde KNNV-bomenreis de plaats bezocht. In zijn reactie schrijft hij dat al in de zesde eeuw de monniken van de abdij de kronkelbeuken, *Fagus sylvatica* 'Tortuosa', beschreven hebben. Zij hebben door de eeuwen heen een grote rol gespeeld in de bescherming en de vermeerdering van deze bomen. De kronkelbeuken hebben breed uitgroeiende kronen. De dunnere takken en twijgen hangen als een gordijn naar beneden en vormen als het ware een levend prieel. De oudste exemplaren zijn ongeveer 500 jaar oud. Algemeen wordt aangenomen dat de afwijkende groeivorm wordt veroorzaakt door de bodemsituatie, maar wat daarin anders is dan elders, is niet bekend.

dert, betekent dat we te maken hebben met een genetische verandering van de soort en dus met een natuurlijke variëteit. Dit doet zich ook voor bij de Rode beuk. De rode variëteit kan uit zaad worden gekweekt (natuurlijke variëteit), maar kan ook worden geënt (cultuurvariëteit). De naam van de natuurlijke vorm van de kronkelbeuk zou dan als volgt geschreven moeten worden: *Fagus sylvatica tortuosa*. Wellicht is dit een gegeven dat de dendrologen eens kunnen onderzoeken.

Op verschillende plaatsen in Europa komt de kronkelbeuk van nature voor. De foto boven is genomen bij Hannover in Duitsland en de foto hiernaast in Le Cosquer in Bretagne.

foto's: J.R.P.van Hoey Smith

Radioactieve meteoriet de oorzaak?

Met een zeer opmerkelijke verklaring voor het vreemde uiterlijk komt de heer van Hoey Smith van Arboretum Trompenburg in Rotterdam. Dit soort beuken komt niet alleen bij Verzy (bij Reims) voor, maar wordt ook aangetroffen in Bretagne, in Duitsland in het Süntelgebergte (Schleswig-Holstein) bij Hannover en in de zuidpunt van Zweden. Geografisch liggen al deze plaatsen op één rechte lijn. Deze bomen hebben alle verschillende cultivar-namen gekregen, doch deze werden verlaten en er is gekozen voor één naam *Fagus sylvatica* 'Tortuosa'. Het eigenaardige doet zich voor dat de kronkelvormen ook voor een deel uit gezaaide exemplaren voortkomen. Dit betekent dat de vorm in de genen is vastgelegd. Men heeft naar een verklaring voor het ontstaan van de 'misvorming' gezocht en zo'n verklaring zou kunnen zijn, dat een radioactieve meteoriet over de gebieden is gevlogen, waardoor alleen in die strook dit fenomeen zou zijn opgetreden. "Dit is natuurlijk wilde fantasie, doch onmogelijk is het niet", schrijft de heer van Hoey Smith. Het feit dat de boomvorm zich uit zaad vermeer-

De natuurlijke verspreidingsplaatsen in Europa van de kronkelbeuk liggen geografisch op een rechte lijn.

Een prachtig takkewijf

Roelie de Weerd

Veronica van Amerongen is een 37-jarige markante tante. Haar beroep is boomverzorger en beëdigd boomtaxateur. Zij is één van de weinige vrouwen in Nederland met dat beroep. Haar vrienden noemen haar een takkewijf. 'Boomverzorger is een hartstikke leuk beroep. Ik ben verslaafd aan het klimmen. Het is zwaar en riskant werk. Een echt mannenberoep. Een beroep voor stoere binken. Omdat ik er zo'n tien jaar in zit, accepteren zij mij nu wel. Maar ik heb een grote mond. Daar hebben die mannen af en toe moeite mee.' Een gekuist portret van een boomdeskundige.

'Ik wil niet dat je vertelt hoe ik woon, want al die boomverzorgers lezen het en die vinden me toch al een raar mens', zei Veronica van Amerongen toen ik een afspraak met haar maakte.

Jammer. Mijn vingers jeukten om haar onderkomen te beschrijven.

Het was niet makkelijk om haar te vinden. Ik hobbelde in het donker over een smal polderweggetje. Af en toe moest ik stoppen om op mijn spiekbriefje te gluren. Ik parkeerde mijn auto in een verlaten winderig landschap en strompelde langs een sloot naar het verlichte raam van een boerderij. De boer wees mij behulpzaam verder.

Haar taalgebruik vindt zij te populair. Of ik dat maar wilde kuisen vroeg zij, terwijl ik nog geen vraag had gesteld. Het gesprek in haar knusse optrekje aan het einde van een doodlopende weg belooft erg leuk te worden.

De in Hilversum geboren Veronica van Amerongen wilde al bomen redden toen ze nog geen verstand van bomen had. Dat was in Leeuwarden. Daar zat zij na een paar jaar zwerfen in een kraakpandje. Voor dat huisje aan de Oosterkade moesten een paar bomen gekapt worden omdat de kade werd hersteld. Het waren populieren, wist ze vaag. 'Die bomen stonden daar erg mooi en die wilde ik redden.'

Ze zat in Leeuwarden in de journalistiek. Dat had zij zichzelf met hulp van een LOL-cursus gewoon aangeleerd. Ze schreef berichtjes voor het Friesch Dagblad. 'Dat vond ik leuk werk. Ik houd er van om met mensen te praten en in allerlei situaties verzeild te raken. Je wordt dan binnengehaald als mevrouw de journaliste en krijgt een mooi plaatsje op de eerste rij. Achter de tafel zitten mannen interessant te doen. Dan zie je hoe zoiets werkt. Ik lag in een deuk. Natuurlijk kleedde ik me netjes aan. Mevrouw van Amerongen in een keurig mantelpakje. Kun jij je dat voorstellen?', vraagt ze gierend van het lachen. Ze lacht met haar hele lijf. Achter haar hoofd hangt een rij sokken te drogen boven een gezellig tegelkacheltje. Lange degelijke werksokken. Ongeschikt onder een mantelpakje.

Trillende baarmoeder

Na een paar jaar raakte ze op de journalistiek uitgekeken. Ze wilde wat anders. Ze wilde met bomen werken. Al eerder, toen ze zeventien was

had ze een artikel over het boomverzorgingsbedrijf Copijn in handen gekregen. 'Er stond een foto bij van een oude boom waarin ze aan het rommelen waren. Dat vond ik geweldig.'

Ze schreef een sollicitatiebrief aan Copijn, maar werd afgewezen. Toen ze op vijftientigjarige leeftijd met de journalistiek stopte en boomverzorger wilde worden, ging ze het weer proberen.

Ze schreef naar een boomverzorgingsbedrijf en mocht langs komen voor een gesprek. Door een medewerker van dat bedrijf werd haar het vak ernstig ontraden. Het was niks voor een vrouw tussen al die mannen. Bovendien was het slecht voor haar baarmoeder.

'Er was een onderzoek geweest in Rusland waaruit bleek dat vrouwen die met drilboren werkten last kregen van hun baarmoeder. Dat klopt, want door zo'n drilboor word je helemaal uit elkaar getrild. Maar een motorzaag is anders. Van een motorzaag kunnen wel je armen uit elkaar trillen. Maar die armen waren niet belangrijk. Nee, hij maakte zich zorgen over mijn baarmoeder', vertelde Veronica smakelijk. 'Overigens is het nog maar de vraag of dat zo is. Pakweg vier jaar geleden hield ik een praatje voor de KPB (Kring Praktiserende Boomverzorgers). Ik vond dat er meer vrouwen in de boomverzorging moesten komen. Toen vroeg ik mij hardop af aan al die mannen in de zaal of het ook mogelijk was dat zij impotent konden worden van een motorzaag. Grote stilte. Toen begon iedereen te lachen. De meneer die zich druk had gemaakt over mijn baarmoeder zat nerveus te schuifelen op de voorste rij. Heerlijk vond ik dat. Vanaf die tijd verslijt men mij blijkbaar voor een vuile feministe, maar dat interesseert me niet. Als ik mijn mond niet open trek, doet niemand het, want ik ben een van de weinige vrouwen in het vak. Vrienden noemen mij een takkewijf en eigenlijk vind ik dat een compliment.'

Boomverzorging was dus niets voor een vrouw, kreeg Veronica van Amerongen in dat gesprek te horen. Toch is het haar gelukt.

'Achteraf bleek dat ik aan het lijntje werd gehouden. Ik zou een proefweek krijgen, was afgesproken. Maar ik moest eerst leren klimmen en alle bomen van Nederland uit mijn hoofd kennen. Ik kocht een bomenboekje en ging omhoog kijken, tot ik kramp in mijn nek kreeg.'

Maar na een half jaar kreeg ze nog geen proef-

week. Dat bedrijf durfde het niet aan, hoorde ze later. Inmiddels werkte ze al bij Beuker in Amsterdam. Dat is een groenvoorzieningsbedrijf. Zij was daar voor drie weken vakantiewerk aangenomen. Dat liep uit tot ruim een jaar. Ze volgde de basiscursus boomverzorging.

'Bij Beuker werkte ik met een hele leuke gozer, mijn maatje Jelle. Van hem heb ik het snoeien en klimmen geleerd. Later moest ik daar van die jonge knulletjes opleiden. Dat ging mis. Die knapen wilden geen vrouw, maar een stoere bink. Jongens van die leeftijd houden van leuke meisjes. Ik ben een vrouw. In dit beroep is dat al raar. En ik ben geen leuke meid. Nee, ik heb een grote mond. Mannen hebben daar moeite mee. Bovendien houd ik helemaal niet van opleiden.'

Na Beuker werkte Veronica een aantal jaren freelance voor verschillende boomverzorgers. Die manier van werken beviel haar niet erg en het werk liep terug.

'Toen ik in die periode op straat liep en een boom zag dacht ik steeds: ik wil die boom in. Ik kreeg zo'n heimwee naar dat werk. Ik moest er niet aan denken dat ik nooit meer in een boom zou klimmen. Ik ben gewend om zwaar fysiek werk te doen. Spannend werk, hoog in de boom. Dat miste ik. Ik werd ongedurig en vervelend. Ik moest mijn energie kwijt.'

'Je kon dat toch ook afreageren door tegen zo'n betonnen wand te klauteren.'

'Kom zeg, ik ga even in mijn vrije tijd dood vallen. Ik word er nu voor betaald

om dood te vallen. Dat ga ik toch niet gratis doen? En me ook nog moe maken voor niks. Ik haat sport. Terwijl ik elke dag topsport bedrijf. Want dit beroep is fysiek even zwaar als topsport.' Ze schiet weer in een schaterende lach.

Eigen baas

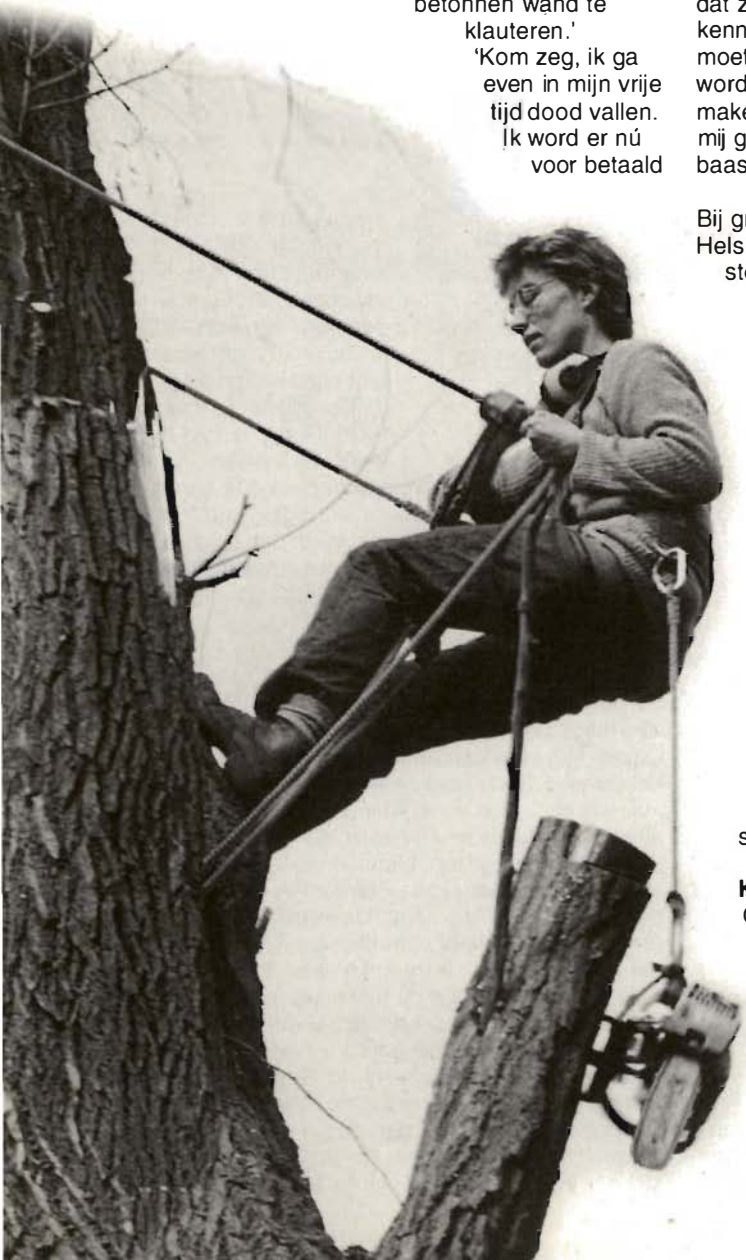
Ze besloot voor zichzelf te beginnen. Eerst heel rustig, want ze had geen zin in grote investeringen. Ze adverteerde in 'Opzij'. Dat was haar gat in de markt, omdat ze één van de weinige vrouwelijke boomverzorgers is. 'Zelfstandige vrouwen hebben geen behoefte aan vreemde kerels aan de deur. Zo'n jojo die zegt: mevrouw, dat regelen we wel even voor u. Maakt u zich maar geen zorgen. Ondertussen banjeren ze in hun vuile kloffie door het huis en sturen een gepeperde rekening die nergens op slaat. Dus mijn bedrijfje ging lopen. Helaas hebben die vrouwen van 'Opzij' geen landgoederen. Ze hebben alleen maar van die kleine tering-boompjes. Dan zat ik weer in zo'n domme meidoorn en dacht: Ik wil een grote eik.'

Veronica van Amerongen werkt voor particulieren en ze krijgt opdrachten via hoveniers. Ze heeft een aantal vrouwelijke hoveniers om zich heen verzameld en ze zit in de club van vrouwelijke boswachters. Die mannen onder de hoveniers waren in het begin argwanend. Zij waren bang dat ze de klus niet aan kon, of niet aandurfde. 'Nu kennen ze mij en bellen gewoon op: Veronica, er moeten een paar Italiaanse populieren getopt worden. Kun je daar een prijsopgave voor maken? Helemaal geen gezeur mij geaccepteerd. En ik ben gewoon mijn eigen baas.'

Bij grote klussen werkt ze samen met Mark Helsloot, die ook zelfstandig werkt. 'Dat gaat uitstekend. Wij huren elkaar in. Dat is prettig, want dan kun je elkaar afwisselen. Het is erg vermoeiend om de hele dag in zo'n grote boom te hangen. Ik had altijd de neiging om door te werken. Je zit nu eenmaal in die boom en je bent met een paar takken bezig. Dan kun je mooi afzakken naar de volgende tak. Dan is het zonde om eruit te klimmen. Nu gaan we er na twee uur uit. Geen gezeur. Je moet op tijd je pauzes nemen, want het is zwaar werk. Als je dit werk vijf dagen in de week doet - en je hebt je benen of je kop er nog niet afgezaagd, of je bent nog niet uit de boom geflikkerd - dan sta je na pakweg 10 of 15 jaar bij het vullis. Daarbij werk je met een motorzaag en hang je in hele grote bomen. Het klimmen is zwaar. Je sleept je klem. Daar slijt je behoorlijk van.'

Klimsystemen

Om de boom in te komen gebruikt ze een bergbeklimmerssysteem. 'Om te beginnen zet je een ladder tegen een boom', legt Veronica uit. 'Dan ben je al een heel eind. Dan gooi je een touw om een tak en maak je jezelf vast. Je werkt met twee uiteinden. Je trekt jezelf omhoog door horizontaal te hangen en je heupen omhoog te drukken. Tegelijk trek je het touw aan. Dan schuif je de knoop

omhoog en maak je de lus steeds kleiner. Zo kom je steeds hoger, totdat je er onder hangt. Dan neem je het andere uiteinde van het touw. Dat gooi je een stuk hoger. Dat maak je dan vast en pas dan maak je het andere eind los, want je moet altijd vast zitten. Dat doe je zo een paar keer tot je helemaal in de top hangt. Dan heb je je uitgangspunt. Vandaar kun je uitlopen op een brede tak. Je hangt dan heel lekker. Soms is er bovenin geen goeie top. Dan zit je te hannesen om bij het uiteinde van een tak te komen. Je kunt het touw ook aan twee punten vast maken, dan heb je twee steunen. Een soort 'V'. Op die manier loop je helemaal mooi naar achteren zo'n tak af. Het is fantastisch om bomen te snoeien. Om een goed gesnoeide boom af te leveren. Om die boom heel subtiel te verkleinen. Dat is prachtig.'

Ongeveer drie dagen per week hangt Veronica in de bomen. De andere dagen doet ze onder andere onderzoekwerk en taxaties. Regelmatig moet ze op een aantal bomen hercontroles uitvoeren om na te gaan of ze al dan niet op de kaplijst moeten. Dat kunnen bomen zijn met een wond of bomen die door schimmels zijn aangetast. 'Een boom kan bijvoorbeeld hol zijn. Op zich is dat niet erg, als er maar een gezonde wand staat die éénderde van de doorsnee is. Dat is het cruciale punt. Is het minder dan kan hij breken. Dat is ook weer afhankelijk van bijvoorbeeld de kroon. Zit er bijna geen kroon meer op, dan breekt hij ook niet zo snel. Als de opening van een wond meer dan 120 graden is, dan ligt daar het kritieke punt waarop de boom kan afbreken. Van belang is ook hoe de boom in de grond geworteld is en hoe oud hij is. Kortom, je let op alle risico's waardoor een boom kan omvallen of takken kunnen afbreken. Je neemt dus zo'n hele boom in ogenschouw.'

We worden onderbroken door een ratelende fax met een liefdesverklaring van haar Belgische vriend. 'Mijn held', legt Veronica met stralende pretoogjes uit. 'Ik heb hem bij een klant ontmoet. Hij zag mij in een boom hangen en was gelijk van slag. Toen viel ik nog niet op hem. Later belde hij mij op en werd ik smoorverliefd op zijn stem. Een hele mooie diepe warme stem. Daar kreeg ik hartkloppingen van. Geen vlinders, maar echte hartkloppingen: kadoem, kadoem, kadoem. Het is een keurige Belg in een net pak. Hij vindt het enig dat ik dit werk doe en accepteert mij zoals ik ben. Dat vind ik wonderbaarlijk.'

Boomtaxateur

Behalve boomverzorgster is Veronica van Amerongen ook beëdigd boomtaxateur. Daarvan zijn er 25 in Nederland. Zij is de enige vrouw. Om bij die club te komen moest zij een test afleggen.

Zo'n test kun je pas doen als je behoorlijk wat van bomen afweet. En die kennis doe je weer op in de praktijk. Ze is er best trots op. 'Beëdigd boomtaxateur geeft je een bepaalde status. Of dat nu terecht is of niet. Je hebt wel die test afgelegd. Dus heb je bewezen dat je wat van bomen afweet. Ik zeg weleens voor de grap: ik ben beëdigd taxatruut.'

Sinds twee jaar is er een Vereniging van Beëdigde Boomtaxateurs. Veronica zit in het bestuur. Haar werd gevraagd om penningmeester te worden. Daar had ze geen zin in. Of ze dan secretaris wilde worden. 'Ik dacht: daar gaan we weer. De enige vrouw wordt weer secretaresse. Daar had ik helemaal geen zin in. Maar ik wilde wel als vrouw in die mannenwereld zitten. En ik had nog nooit in een bestuur gezeten. Dat wilde ik ook wel eens meemaken. Nu ben ik secretaris. En ik vind het best leuk.'

Heel subtiel de boom verkleinen

Zij krijgt taxatieopdrachten van particulieren, gemeenten en Rijkswaterstaat. Actiegroepen raadplegen haar ook wel eens. Een beëdigd boomtaxateur is objectief ten aanzien van beide partijen. Zo hebben actiegroepen haar wel eens verweten dat ze een boom kaprijp achtte omdat hij hol was en dus breukgevaarlijk. Omgekeerd is ze bij de gemeenten ook niet altijd populair, want het resultaat van haar rapport voor een actiegroep is zo'n gemeente niet altijd welgevallig. 'Ik ben blij dat ik voor mezelf werk. Ik kan mijn werk zelf indelen. Ik

houd er niet van om elke dag hetzelfde te doen. Dan stomp ik af. In de boomverzorging kan ik mijn energie kwijt. Die spanning en sensatie heb ik nodig. Dat geeft een kick. Met dat taxatiewerk en onderzoek er bij houd ik het leuk voor mezelf', vat zij samen.

Klant van het jaar

Elk jaar roept zij een klant van het jaar uit. 'Die krijgt van mij een stukje fossiele eik en een uitnodiging voor een etentje. Lekker kleppen de hele avond. En ik geef ze een oorkonde. Die maak ik zelf. Zo'n leuke friemel-oorkonde met allemaal blaadjes er omheen geplakt. Ik heb meestal leuke klanten. Mensen die bij mij passen en omgekeerd natuurlijk. Soms zit er een engerd bij. Zo'n rijke zak die zegt: 'Mevrouw van Amerongen, u rekent voorrijkosten. Daar ben ik het niet mee eens'. Ik zeg: 'Meneer, ik kan niet naar u toe vliegen. En de takken moeten ook naar het stort. Maar weet u wat? Ik zal wel een nieuwe rekening schrijven. Dan gooi ik er vijf gulden per uur bovenop. Dat vond hij goed. Dan denk ik: man, je bent geschift. Heb ik de hele dag in de regen staan werken en dan begint zo'n vent te zeuren over voorrijkosten. Afschuwelijke mensen zijn dat. Het geeft niet als je rijk bent. Maar geniet

dan ook van dat geld en zit niet zo te krenten.' Bij een andere klant had ze een kastanje gesnoeid. 'Die had ik heel mooi afgeleverd. Dat vond die man ook, want ik kreeg nog 25 gulden fooi. Er stond ook nog een mooie grote berk. Hij vroeg mij om die om te zagen, want hij wilde daar een garage bouwen. Maar hij had geen kapvergunning. Ik zei: Je denkt toch zeker niet dat ik voor een garage een berk ga omzagen? Als je er een kindertehuis neerzet zal ik er nog eens over nadenken. De pest is dat hij natuurlijk toch wel een houthakker vindt die het voor hem doet. Maar ik begin er niet aan. Ik word helemaal eng van dat soort mensen. Daarom is het heerlijk om voor jezelf te werken. Je kunt gewoon weigeren om iets te doen. Het genoege dat ik daarvan heb, is me die opdracht, die ik dan misloop, dubbel en dwars waard.'

Als ik boom was

'Laatst was ik een boom aan het snoeien in een Amsterdamse grachtentuin. Toen vroeg een buur-

vrouw of die boom weg ging. Ik zei: Nee mevrouw, die boom gaat gelukkig niet weg. Ik ben hem lekker aan het verzorgen. Wat jammer, zei dat mens. Ik heb geen zon. Ik riep: Mevrouw, dan moet u niet met een mooie grachtentuin in Amsterdam gaan wonen. Dan moet u op een flatje twintig hoog in de Bijlmer gaan zitten. Daar hebt u zon. Dat soort mensen zijn rijp voor een psychiater. Ze projecteren al hun ellende op die boom. Maar die boom doet geen mens kwaad. Een boom is zó prachtig. Uit een heel klein kiemplantje komt zo'n geweldige boom. En die groeit maar door. Het ergert mij hoe bomen vaak door mensen mishandeld worden. En toch maakt die boom weer braaf zijn kroon. Als ik een boom was zou ik zeggen: Bekijk het maar. Ik maak geen kroon meer voor jullie. Je kunt de klere krijgen.'

Bijdrage uit het Bomenfonds tijdig aanvragen

Frank Moens

Het Bomenfonds bestaat al weer vijf jaar. In februari 1991 nam de Bomenstichting als eerste organisatie in ons land een regeling van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij over. In de loop der jaren zouden verschillende andere organisaties dit voorbeeld volgen.

In het eerste jaar beschikte de Bomenstichting alleen over geld voor het opknappen van geregistreerde Monumentale Bomen buiten de bebouwde kom. Vrij snel daarna konden door incidentele giften en een structurele bijdrage van het VSB-fonds ook bomen binnen de bebouwde kom worden opgeknapt.

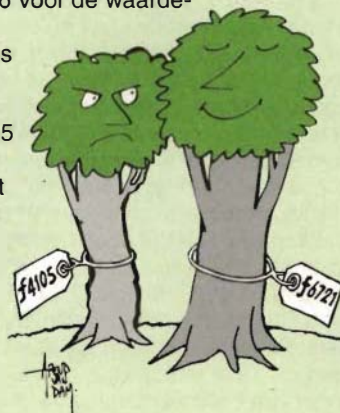
Ongeveer 2/3 van de Monumentale Bomen staat binnen de bebouwde kom en de geldmiddelen waren niet toereikend om alle aanvragen te kunnen honoreren. Met ingang van het afgelopen jaar is daar een verandering in gekomen. Er wordt door een particulier fonds jaarlijks een bedrag beschikbaar gesteld, zodat we nog meer boomeigenaren tegemoet kunnen komen in het wegwerken van achterstallig onderhoud. In 1995 ontvingen ruim vijftig eigenaren een bijdrage die varieerde van f 400,- tot f 15.000,-. De stroom aanvragen gaat gestaag door en wanneer u aan-

spraak op een bijdrage in 1996 wilt maken, dan raden we u aan dit tijdig te doen. Het beschikbare fonds voor dit jaar is inmiddels voor ongeveer de helft toegezegd.

Voor informatie over het Bomenfonds kunt u contact opnemen met het secretariaat van de Bomenstichting, telefoon (030) 234 07 78 en vragen naar Els Vos.

Eenheidsprijs f 10,85

Door de Nederlands Vereniging van Beëdigde Taxateurs voor Bomen (N.V.B.T.B.) is de eenheidsprijs 1996 vóór de waarde-bepaling van bomen volgens de methode Raad vastgesteld op f10,85 per cm² stamoppervlak. Het vorig jaar was de eenheidsprijs f10,65 per cm².

Onveilige bomen eerder ontdekken met VTA

Allerlei apparatuur staat de boomverzorgers tegenwoordig ten dienste om het inwendige van de boom te inspecteren. Enige voorzichtigheid is geboden bij het trekken van de conclusies aan de hand van de meetresultaten.

foto's : Edwin Koot

Frits Gielissen

Op 9 november 1995 organiseerde 'IPC groene ruimte' op het Conferentie- en Studiecentrum Bergen te Vught een studiedag over boomveiligheid met o.a. Prof. Dr. Claus Mattheck. Het bijzondere van deze dag was dat het precies een jaar geleden was dat Pius Floris Claus Mattheck uit Duitsland in Nederland introduceerde.

Mr. Bas Visser, juridisch raadgever in bos, natuur en landschap beet de spits af. Hij vertelde de aanwezigen dat boomeigenaren aangesproken kunnen worden op hun risico aansprakelijkheid. Boomeigenaren moeten kunnen aantonen, voldoende onderhoud aan hun bomen te hebben gepleegd. De mate van onderhoud of zorgplicht hangt samen met de pseudorisico-aansprakelijkheid. Met andere woorden langs een drukke weg is de kans op schade door vallende takken groter dan in het bos. Naast de zorgplicht is er ook een controle- en registratieplicht. De eigenaar dient geregistreerd te hebben welke bomen gecontroleerd zijn en wanneer. De controle moet gebeuren door iemand die tenminste gemiddelde kennis van boomverzorging heeft en op de hoogte is van de nieuwste technieken. Eis is dat een boom in redelijke onderhoudsstaat moet zijn.

In het tweede deel van de ochtend was de beurt aan Claus Mattheck. Hij is de bedenker van VTA (Visual Tree Assessment) ofwel visuele boomcontrole, met andere woorden het lezen van symptomen waaruit bijvoorbeeld de vitaliteit en standvastigheid van de boom blijkt. Weten waarop je bij een inspectie moet letten en goed leren kijken is dan ook van essentieel belang. Zo gaf Mattheck aan dat een zwelling die op een stam zit en een duidelijk begin- en eindpunt heeft, een vezelknik is. De zwelling is op zich niet gevaarlijk, maar een vloeiend verloop duidt wel op een aantasting door rot. Een nader onderzoek is in zo'n geval zeker gewenst. Voor dit onderzoek heeft Mattheck drie apparaten ontwikkeld, namelijk:

- **de impulshamer** - Met de hamer wordt een klap op de stam gegeven en deze wordt aan de andere zijde door de sensor opgevangen. In gezond hout verplaatst de trilling zich snel en geeft zij een hoge waarde. In rot hout is de snelheid minder; hier is dus een lage uitkomst.
- **de resistograaf** - Deze drijft met constante snelheid en toerental een dunne boor in de boom. De weerstand die de boor ondervindt, geeft de houtdichtheid aan.
- **de fractometer** - Dit instrument bepaalt de breuksterkte van een boorkern uit een holle boor (zgn. aanwasboor). De boorkern moet breken. De druk die daarvoor nodig is, is afhankelijk van de boomsoort - bepalend voor de gezondheid van het hout.

Ook liet Mattheck zien dat bomen er jaren over kunnen doen voordat ze omvallen of een tak afstoten. Wanneer de schors aan de duwzijde van een boom een ruitpatroon krijgt en aan de trekzijde er als het ware afspringt, kan men afleiden dat zo'n boom aan het omvallen is. Bij een tak ziet men dit zelfde verschijnsel: de bovenkant is glad terwijl de onderkant rimpelt en uitpuilt. Tevens liet Mattheck ons de sterkte van wortels ondervinden en hoe men kan herkennen aan scheuren in de grond of een boom wel of niet goed vaststaat. Dat wortels sterk zijn is iedereen bekend, maar wist u dat aan een wortel van vier cm doorsnede twee volwassen olifanten kunnen hangen?

Na de lunch werd de groep van zeker 100 personen in vieren gesplitst. In de kleine groepen werd de door Mattheck behandelde onderzoeksapparatuur gedemonstreerd door mensen die al de nodige praktijkervaring met deze instrumenten hadden opgedaan. Ook werden de VTA-punten toegelicht, zoals schimmelaantastingen, scheve stand van de stam en het beoordelen van gezwellen (wel of geen vezelknikken). Aan het einde van de dag had men nog een primair nl. het "Handboek voor de boomveiligheid", waarvan de officiële presentatie pas een dag later zou plaatsvinden. Het was voor de deelnemers al te koop en vond gretig aftrek. Deze geslaagde, leerzame dag is zeker voor herhaling vatbaar.

Een kanttekening bij de uitvoering van VTA is dat er mogelijk een kloppacht(!) op bomen gaat plaatsvinden. Het gevaar bestaat dat men risicobomen eerder velt, zodat men de mogelijke aansprakelijkheid bij calamiteiten vermindert. Mijn advies is: haal er bij twijfel altijd een deskundige bij, want zij beschikken over de juiste apparatuur en kunnen de risico's beter inschatten. VTA is een prima "uitvinding" en een goede aanvulling op de huidige werkmethoden in de boomverzorging, mits deskundig toegepast.

Frits Gielissen is werkzaam als adviseur en bomenschouw bij de Bomenstichting.

Uit de kunst

Een etsende bomengek uit Gaasterland

Reinder Homan

oude tamme kastanjes
afm. 13,8 x 18 cm.

De etser Reinder Homan houdt zich in zijn werk vrijwel uitsluitend bezig met “natuurlijke zaken”, waarvan bomen een belangrijk onderdeel vormen. Hij studeerde aan de Academie Minerva te Groningen en de Jan van Eyckacademie te Maastricht. In 1990 won hij de Nederlandse Grafiekprijs en hij maakte in 1989, op uitnodiging van de Amerikaanse Ambassade en het Fund For Artists’ Colonies, een studiereis door de Verenigde Staten. Zijn werk bevindt zich in kollekties van verschillende musea, overheidsinstellingen en bedrijven en in vele partikuliere verzamelingen.

Ter voorbereiding van dit artikel stuurde men mij het zomernummer van Bomennieuws van 1995. Daarin schreef Marjan van Elsland over de bomen van haar jeugd: een appel en twee tamme kastanjes bij haar huis in Beek bij Nijmegen. Bestaat er toeval? Want toen ik begin 1995 exposeerde in Museum “Mooi Nederland” te Beek, een plaats waar ik nooit eerder was geweest, sprak iemand over de 400 jaar oude tamme kastanjes aldaar. Gelukkig was de opening slecht bezocht zodat er tijd overbleef om deze oude knapen op te gaan zoeken. Aangezien ik erg onder de indruk raakte van de monumentaliteit van deze bomen, kwam er een prent van die u hierboven (fig. 1) ziet afgedrukt. Marjan schrijft in haar verhaal over een beekje dat langs haar tuin liep. Zoals u op de prent ziet, loopt ook door dit “kastanjedal” een kleine beek, zodat hier ongetwijfeld sprake is van haar kastanjes.

“Wat betekenen bomen voor je?” was zo ongeveer de vraag van de redactie van dit blad. De natuur in al zijn verschijningsvormen betekent

veel voor me. Het is de bron waar ik als kind al, en nu als zo ongeveer volwassene, nog steeds uit put. Maar bomen nemen wel een bijzondere plaats in, je beleeft ze vaak meer als individuen dan een kruidachtige plant of struik. Daarnaast kijk je tegen ze op, letterlijk en figuurlijk. De wetenschap dat ze er vaak al stonden ver voor je geboorte en na je dood er ook nog heel lang zullen staan, geeft je een gevoel van respect plus een vertrouwen in het voortgaan der dingen. Om die reden is het heerlijk om je vermoeide hoofd tegen een stam te laten rusten, kijkend naar de wirwar van takken, twijgen en bladeren of juist met gesloten ogen, te luisteren naar het ruisen of lispelen van de wind door het gebladerte. Deze muziek doet je je zorgen relativeren en in een ander perspectief zien of... laat je in slaap vallen.

De betekenis van de ene boom verschilt natuurlijk nogal van die van de ander. De één fungeert als een herkenningspunt, een bakken onderweg; de tweede, meestal in je directe omgeving, is een vriend en vertrouweling, terwijl een derde, door de staat van aftakeling waarin hij verkeert, bv. tot een symbool van vergankelijkheid is geworden, maar tegelijk van het doorgaande leven: de kringloop. Het sterven geeft hier leven. Melancholie naast troost en hoop.

Niet alleen het oudste, hoogste of dikste exemplaar raakt me, maar ook bv. de jonge zaailing met zijn prachtig glanzende bast, barstensvol levenskracht. Heel bijzonder is natuurlijk de relatie die je hebt met bomen die je zelf hebt geplant. Ik denk nu bv. aan een eik, die ik bij mijn vorige huis heb gepoot, zo'n kleine 20 jaar geleden. Vingerdik, op vrij slechte grond. Na een moeilijke periode sloeg hij aan en groeide uit tot een blakende jongeling met een glanzend-groene huid, die in de loop der jaren steeds meer tot een ruwe bast werd. Hoe vaak zal ik hem niet gestreeld hebben? Toen we verhuisden naar een stuk wei-

land in het mooie Gaasterland, een prachtige plek maar zonder tuin en dus zonder bomen, gingen de linden, meidoorns, essen, beuk, tamme kastanje e.d. mee. Het waren al vrij zware bomen, maar met enige zorg konden ze nog net verplant worden. Met pijn in het hart moest ik de eik achterlaten. Toen ik onlangs nog eens naar hem ging kijken, bleek gelukkig dat hij het heel goed maakte. Op bijgaande ets (fig. 2) staat hij afgebeeld, zo'n 10 jaar oud, in wintertooi, de laatste dorre bladeren nog aan de takken, terwijl de knoppen voor het volgend jaar alweer aanwezig zijn. Als er sprake is van een bijzondere relatie dan geldt dat natuurlijk heel speciaal voor de geboortebomen van Sara en Liza, onze twee dochters. De paardekastanje van Sara, door haar grootvader uit een soortgenoot opgetrokken en in onze tuin op haar eigen nageboorte geplant. Net als de goud-es van Liza, geschonken door de gemeente Gaasterlân-Sleat, zoals zij bij alle nieuwgeboren ingezetenen doet.

De eerste boom, waar ik wat mee had, was een kolossale treur-es, in de tuin van een buurman. Als kwajongens kropen we, na over een drabbige stinksloot gesprongen te zijn, waar de toifetten van de hele buurt op uit kwamen, door een gat in de heg om ons te verbergen in de holle buik van onze "Dikke boom". Daar werden de gejatte appels en ander heerlijks uit de belendende tuinen opgepeuzeld, plannen uitgebroed en sterke verhalen verteld. Als de kust veilig was, werd de boom met zijn bijna niet te omvatten takken beklommen, terwijl we elkaar uitdaagden om verder te gaan dan we eigenlijk durfden. Via de neerhangende takken zwiepten we vervolgens als kleine tarzans weer naar beneden. Op een kwade dag, we kwamen uit school, was er ineens licht waar je dat niet hoorde te zien: de boom was gekapt! Was het om het teveel aan schaduw, het afgevallen blad in de herfst of misschien om onze overlast? We wisten het niet. Maar wat hebben

we de man vervloekt en alhoewel ik me het niet meer herinner, zal de "boze buurman" ongetwijfeld op kwajongenswijze door ons zijn gestraft.

Eigenlijk kun je zeggen dat, bij de verschillende episoden in mijn leven, er steeds weer bomen als "wachters" aanwezig zijn geweest. Bij mijn ouderlijk huis, waar ik de eerste zeventien jaar van mijn bestaan doorbracht, was er o.a. de grote kerseboom, in wiens dichte bladerdek je je gemakkelijk zo kon verstoppen dat niemand je opmerkte.

Van zijn vruchten snoepte je 's zomers, samen met de spreeuwen, je buik vol en rond. Vervolgens, na een kort boomloos verblijf op kamers in de stad Groningen, kwam de verbetering in de vorm van een boerderij in het Groningse Westerkwartier. Daar, op het grote erf, was een aantal, weliswaar niet imposante, bomen aanwezig die in de loop van de tijd vrienden werden. Ik denk aan de, voor zijn doen grote, els en de oude vlier, beschermer van de huiselijkheid, bij de in elkaar gezakte stookhut. Deze twee waren

beuken (boven)
afm. 16 x 46,5 cm.

jonge eik
afm. 27 x 32 cm.

oude es
afm. 26 x 35,5 cm.

Expositie

Reinder exposeert regelmatig in binnen- en buitenland zoals binnenkort bv. in

Pictura te Groningen, met een overzichtstentoonstelling van 7 t/m 28 april en in Galerie Lijn 3 te Den Haag van 20 april t/m 1 juni.

de eerste waar ik me als etser mee bezig heb gehouden. Later in het Friese Surhuizum is, naast de al besproken eik en ander geboomte, een driestammige esdoorn de belangrijkste erf-bewoner, aan wiens gespannen knoppen de komst van het voorjaar zo prachtig was af te lezen. In de directe omgeving waren er de twee op zichzelf staande eiken in een land van hoofdzakelijk elzen en wilgen, het rijtje prachtige knotwilgen dat helaas door verwaarlozing ondertussen is gesneuveld en de, naar men zegt, tweehonderdjarige els die elk jaar bloeide dat het een lust was. Allemaal zijn ze in de loop der tijd aanleiding tot een prent geweest.

Toen ik vervolgens Sofie, mijn vrouw, ontmoette, stond daar in de tuin van de bureu, midden in de Jordaan, haar "boom van de hoop", een reusachtige populier. En nu, tenslotte, in Gaasterland moeten we voor de indrukwekkende bomen het erf verlaten, maar het Rijsterbos ligt op steenworpafstand. Naast prachtige 18e eeuwse lanen met eiken en beuken komen er schitterende vrijstaande beuken voor, evenals oude zwerfdennen en aan de zuidwest-rand vind je oude esdoorns, waaronder de salomonszegel overvloedig bloeit en waaronder 's nachts de dassen scharrelen. Kortom een terrein waar nog veel inspiratie valt op te doen.

Aanbieding

Voor de lezers van Bomennieuws is er de mogelijkheid in te tekenen op de ets "Jonge Eik" (beeldformaat 27 x 32,5 cm) voor de prijs van f 300,- (normaal f 400,-), waarbij een gedeelte ten goede komt aan de Bomenstichting. Maak daarvoor f 310,- (inclusief verzendkosten) over naar bankrekening 29.78.34.908.

Ook de andere afgebeelde prenten zijn beschikbaar:

- "Beuken", à f 400,-
- "Oude Es", à f 400,-
- "Oude Tamme Kastanjes", à f 250,-

(intekenen door bovengenoemd: bedrag plus f 10,- verzendkosten overmaken onder vermelding van de titel van de prent).

De prent van de tamme kastanje in Beek was voor mij aanleiding voor om, na een periode wat meer met "onkruiden" bezig te zijn geweest, weer eens helemaal in de bomen te duiken. Nu doet zich een leuke ontwikkeling voor. Op die boomprenten reageren namelijk mensen met de vraag of het mogelijk is dat er van hun favoriete boom een portret kan worden gemaakt: bijvoorbeeld de "Caspar David Friedrich-Eik" met de ingesnoeiide ijzeren veebeschermer voor Hotel Jans te Rijs of de, naar het schijnt, grootste paardekastanje van Friesland in een notaristuin, ergens in de Friesche Wouden. Die verzoeken worden meestal gehonoreerd. Het enthousiasme voor hun boom is namelijk zo aanstekelijk dat ik bijna altijd 'voor de bijl' ga. Daarnaast vond de Bomenstichting in mijn werk een aanleiding om mij naar het verhaal achter de prenten te vragen, waaraan ik hiermede hoop te hebben voldaan.

Hans Kaljee is al geruime tijd betrokken bij het werk van de Bomenstichting. Hij behoort al jaren tot de 'harde kern' van kontaktpersonen. Hij opereerde eerst vanuit West-Friesland, maar dit is geleidelijk aan uitgebreid naar westelijke richting. Bomen is z'n hobby.

De Bomenstichting in het volgende millennium

1984

In Bomenieuws lees ik over de voortgang van het prestigieuze inventarisatieproject 'Monumentale bomen van Nederland'. Witte vlekken op de kaart van Nederland duiden op het ontbreken van inventarisatie-medewerkers in deze gebieden. Ook West Friesland, tussen Schagen, Hoorn en Enkhuizen behoort hiertoe. Via een brief bied ik mijn diensten aan om dit ontbreken van de puzzelstukje van mijn geboortestreek te inventariseren. Even twijfel ik. Is mijn boomkennis wel van voldoende niveau? Is Middelbare Tuinbouwschool in Hoorn, gevolgd door enkele jaren hovenierswerk en projectmedewerker bij de Floriade '82 wel een goede basis? De Bomenstichting komt met een snelle reactie; of ik naast de monumentale bomenklus ook een 'missiepost' wil openen? Kortom of ik als kontaktpersoon bij regionale boomproblemen of bij vragen over bomen ter plaatse de situatie in ogen-schouw wil nemen en verslag uit wil brengen aan het hoofdkantoor in Utrecht. Ik neem de uitdaging aan.

1991

De 'missiepost' is verplaatst van Enkhuizen naar Alkmaar. De behoefte aan objectieve en vooral boomtechnische informatie neemt nog steeds toe. Mijn boomkennisniveau is stevig opgeschroefd tijdens mijn carrière, als leraar aanleg en onderhoud aan wat tegenwoordig het Agrarisch Opleidings Centrum 'Clusius College' in Hoorn heet. De cursus 'Boomverzorging' in Schaarsbergen leidt tot een verdere specialisatie binnen het boomvakgebied. Er ontstaat een symbiotische relatie tussen de bomen en mij. Om in mijn informatiebehoefte te voorzien stuit ik op het raadgevend en onderzoeksbureau OMEGAM in Amsterdam. Dit bedrijf houdt zich al meer dan vijftig jaar bezig met het verstrekken van

boomadviezen aan met name gemeentelijke diensten en provincies. Ik bel het hoofd, maak een afspraak voor een oriënterend gesprek en stuur mijn c.v..

of ik ook een 'missiepost' wil openen?

1996

Sindsdien werk ik bij deze organisatie, als adviseur stedelijk groen en beëdigd boomtaxateur. Mijn hobbyisme is deels vervuild voor een meer professionele, marktgerichte benaderingswijze ofwel een betaalde hobby. En mijn zendingswerk voor de Bomenstichting? Dat breidt zich gestaag uit. Ondersteuning en bemiddeling in conflicten tussen bewoner(s) en gemeentelijke groendiensten vormen het hoofdbestanddeel van dit werk. Moderner gezegd een vorm van crisis-management. Ingrediënten: onbekendheid van boven- en ondergrondse groeiplateisen van bomen, het ontbreken van boomtechnische kennis, onzorgvuldige procedures en beperkte communicatieve vaardigheden.

bemiddeling in conflicten ... een vorm van crisismanagement.

2024

De Bomenstichting is een begrip in Noord-Holland. Het ledenaantal is vertienvoudigd. Mijn werk is vervuild voor activiteiten in de hobby sfeer, zoals mijn bijenkasten. Als medewerker van het landelijke opererende 'Boomteam', reis ik op verzoek van het hoofdkantoor in Utrecht, door Nederland om bewoners en gemeentelijke diensten te ondersteunen bij boomproblemen. Hans Kaljee en bomen; een soort 'treeplex'.

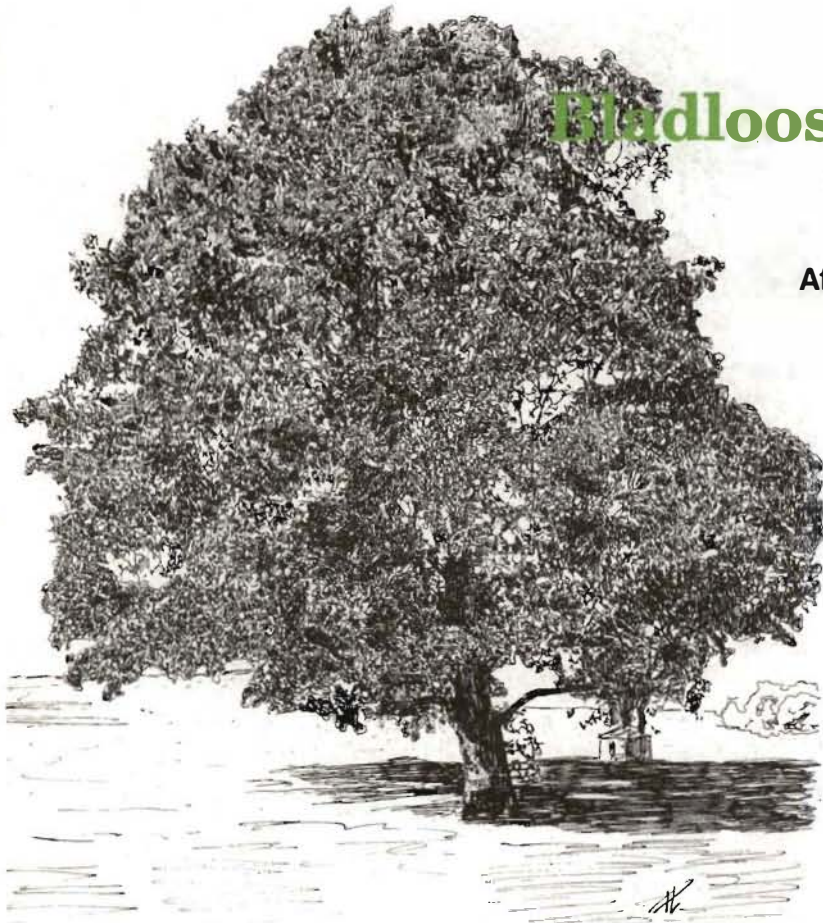
Hans Kaljee

Dendrologische overpeinzingen

Bladloos, niet uitzichtloos

Pierre Lombarts

Afgelopen najaar hechte het blad van een aantal plantensoorten wel erg lang. Meestal, zo herinner ik me uit mijn loopbaan als boomkweker, was het half november gedaan met het blad. Een enkele opvallende uitzondering (en het zijn altijd dezelfde) was de boom die wat langer draalde met het afstoten van zijn loof.

Habitus en blad van de eik
Quercus turneri
'Pseudoturneri'

tekeningen van de schrijver

Bij mijn overburen die terecht trots zijn op hun grote, brede, hier zelden voorkomende vaantjesboom, lag de stoep in een nacht vol bladroep. Dit mag gerust zo gezegd worden, want de boom heeft de nuttige stoffen uit het blad teruggetrokken en afval erin gedumpt alvorens het contact er mee te verbreken. Dan werd het opgeveegd en tot compost verwerkt.

Maar zo gaat het niet altijd. Er zijn in onze streken enkele geslachten die helemaal niet van hun blad af willen. De meesten zijn uit warmere gebieden met een gematigd klimaat door plantenverzamelers binnen gebracht. Ze zijn vaak ruim vertegenwoordigd in tuinen en parken en daarom bij velen bekend. Wij noemen enkele voorbeelden. *Aucuba japonica*, een 1fi m hoge struik met donkergroen, geel gestippeld en gevlekt blad. Zuurbes (*Berberis* in het Latijn) waaraan menig een bij het werk in de tuin zijn huid onpeghaald heeft. Dergelijke planten komen veelal uit streken waar overleven alleen mogelijk is door een afdoende bewapening tegen dierlijke vraatzucht. *Buxus*, hier palmboompje genoemd, maar in de verste verte geen familie van die eindeloos hoge, ruw bebaste staken waarlangs apen naar boven plegen te wandelen om kokosnoten te plukken. Wij kennen de *Buxus* soms als enige meters hoge, altijd groene, kleinbladige struiken, maar nog veel vaker als lage geschoren haagjes in grote renaissance-tuinen, haagjes waarmee vaak de meest onverwachte krulfiguren gecalligrafeerd zijn. Heide komt hier van nature voor. Dwergmispels, *Cotoneasters*, tellen een aantal soorten die bladhoudend zijn, grote struiken die in het najaar vaak getooid zijn met opvallend rode bessen. Maar ze worden ook als bodembedekkers gebruikt: lage, plat tegen de grond aangroeiende struiken, veel toegepast in gemeenteplantsoenen om oppervlakten groen te kleuren die niet voortdurend de aandacht van de grasmachine

vragen. De olijfwilg, *Eleagnus*, kent in zijn familie ook enige

geslachten met enkele sieke takken die weigeren in de winter kaal te gaan staan. U kent ze wel, die keurige loodgrijze strak geschoren hagen of die dikbladige 1fi m hoge struiken met fel geel gevlekt blad. Klimop (of beter nog kruipover, *Hedera*) is de groenblijvende liaan uit onze contreien. De plant klimt op tegen alles wat hij tegenkomt en is er niets te klimmen dan groeit hij horizontaal verder, mooi mee golvend met iedere oneffenheid van de bodem. Dit maakt de plant zeer bruikbaar in plantsoen, park en tuin. Hebt U te weinig ruimte in de breedte om een heg te planten, haal wat gaas en palen, maak een afscheiding en laat deze begroeien met klimop. Het is ook een uitstekende bodembedekker en U kunt er staketsels in potten snel mee 'begroenen'. Er is keus uit groot- en kleinbladige soorten, met groen en geel gevlekt blad. Klimop trekt zich van kou weinig aan en de groenbladige groeien zowel in de zon als in de schaduw.

Een aantal bladhoudende gewassen houdt het niet bij strenge winterkoude. Dan ziet men takken invriezen en het blad bruin worden en alsnog vallen. Een goed voorbeeld hiervan is de Laurierkers (*Prunus laurocerasus*), een grote struik met fors geel tot donker groen blad. In zeer strenge winters, bekend uit de jaartallen van de elfsteden-tochten, voren ze tot de grond weg, maar meestal krabbelden ze in het voorjaar op om na een paar jaar tijd weer in oude glorie voort te leven. Liguster, vijftien jaar geleden niet aan te voeren als groenblijvende haagplant, dan verguisd en nu weer terugkerend in de tuinen, maar dan veelal als strak vaak nog in speelse vormen geschoren hagen, houdt het blad tot maart. In strenge winters kan de gewone haaglijguster ook flinke klap-

pen oplopen. Hulstsoorten met hun leerachtig dik donkergroen glimmend blad hebben lak aan winterse koude, ten minste de hulst die hier van nature thuis is: *Ilex aquifolium*. Dit is een plant die in Bomen-nieuws besproken mag worden want met een hoogtebereik van 10 m kun je, dunkt me, over bomen spreken. Hoewel, in Boskoop heeft men het al over bomen als men over een geworteld stekje spreekt. In Amerika bestaat een hulstclub, een vereniging van hulstverzamelaars. Er is ook heel wat bijeen te brengen: er bestaan meer dan 400 soorten en daarnaast nog een mij onbekend aantal cultuurvariëteiten. Er zijn er enkele onder die in de winter kaal staan. Maar er zijn er ook die, omdat ze in minder koude klimaten leven met minder dik 'gewoon' blad, in de winter doorleven. Bij planten die ruim voorkomen vindt men nogal eens opvallende afwijkingen die men eindeloos kan laten voortbestaan door van die plant te enten of te stekken. Van de vorm die meestal opgaand piramidaal is, komen zowel dikke matrones als paalslanke zuilen voor. De laatste zag ik in het arboretum De Dreijen in Wageningen onder de naam *Ilex aquifolium* 'Green Pillar', een naam die voor zich zelf spreekt.

Zo'n arboretum of botanische tuin is meestal vrij of tegen een kleine vergoeding toegankelijk. Hier ziet U verzamelingen planten uit andere streken met een ongeveer gelijk klimaat bijeengebracht, keurig van naambordjes voorzien. In vroegere tijden waren dit belangrijke tuinen bij de universiteiten. Vele gewassen leverden toen grondstoffen voor medicijnen, voedsel of waren belangrijk als houtproducenten. Men ontrok er kleurstoffen aan of maakte van de vezels touw. Nu kan men er vele vaak minder voorkomende gewassen bewonderen en wat ik in Zuid-Europa nogal eens doe, is gaan kijken in zo'n tuin naar de naam van zo'n veel geplante straatboom. De Latijnse naam die de plant heeft, stelt me dan meestal in staat er meer gegevens over op te zoeken. Daar in Zuid-Europa in de subtropen kun je voor verrassingen komen te staan. Een goed gekende kamerplant als een *Ficus* herken je niet omdat je niet gelooft dat deze daar buiten groeit als een meters hoge vanaf de grond vertakte meerstammige boom. In Griekenland komen platanen voor die 's winters hun blad behouden.

Maar ik had het over onze hulsten: daaronder heb je ook beshulsten. Dat houdt in dat er ook hulsten zijn die geen bes geven. De hulst bloeit met witte bloemen in kluwens in de maand mei. De bloemen bezitten meeldraden (mannelijke geslachtsdelen) en stampers (vrouwelijke geslachtsdelen) in eenzelfde bloem. Meestal zijn of alleen de mannelijke geslachtsdelen of alleen de vrouwelijke vruchtbaar. De bloemen zijn dus in feite éénslachtig. En omdat alle bloemen op een plant gelijk zijn, is de hulst tweehuizig, waarmee we aanduiden dat op een plant alleen mannelijke of alleen vrouwelijke bloemen voorkomen. Mannelijke planten geven geen bessen maar zijn nodig om vrouwelijke te bestuiven. Dit gebeurt door vliegen. De beshulst heeft normale bloemen waarin meeldraden en stampers tegelijk rijp zijn; deze geeft bessen zonder dat kruisbestuiving nodig is. Ook *Ilex aquifolium* 'J.C. van Tol' gedraagt zich zo en draagt zeer rijk orangerode bessen. Daarnaast zijn er zilverkleurige en goudbonte hulsten te koop en planten met geen of bijna geen stekels en zelfs zwaar bestekelde exemplaren die niet eens genoeg hebben aan gestekelde randen

maar die midden op het blad nog scherpe pinnen bezitten. En deze hulsten zijn er in een uitvoering met uitsluitend groen blad en met geelbont stug en stijf loof.

Zo zijn er nog veel gewassen die in de winter hun blad behouden, denk b.v. maar eens aan Rododendrons en *Skimmia*'s. Deze laatste halen de krant nogal eens omdat onverlaten ze in andermans tuinen vaak kaal snoeien of helemaal roven. Er is nog een echte, zij het kleine boom die in niet al te koude winters zijn blad houdt, nl. de eik *Quercus turneri* 'Pseudoturneri'. Bij coniferen, gewassen zo genoemd omdat ze hun zaden in kegels hebben, is het in de winter zonder loof staan eerder een uitzondering dan regel. U begrijpt dat het heel wel mogelijk is een tuin aan te leggen die in zomer en winter groen blijft.

In de lange bladloze maanden, gewoonlijk vanaf eind oktober tot begin mei, kan men genieten van de gespierde takconstructies van b.v. platanen of de ragfijne takken in de silhouetten van sommige meidoorns. De aandacht wordt getrokken door ruwe diepgevoorde zwarte schorspartijen op eiken, de hagelwitte berkeschors en de roodbruine schors van *Acer griseum*, een kleine esdoornboom die hieraan zijn voornaamste sierwaarde ontleent. Sommige bomen en struiken bloeien in de winter zoals de sierkers

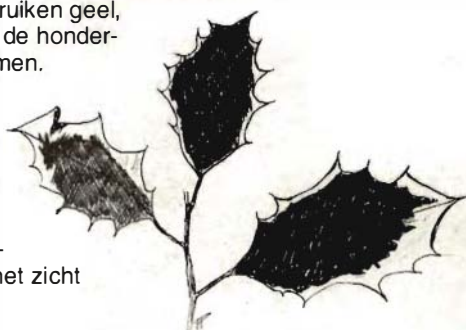
Prunus subhirtella 'Autumnalis', die witte bloempjes ontvouwt in november en als het niet vriest doorbloeit tot februari. Kou onderbreekt de bloei. Dit doet menigeen opmerken dat de plant twee maal bloeit. Tot slot wil ik U nog attent maken op de unieke toverhazelaar-verzameling in het arboretum Kalmthout in België, juist over de grens bij Roosendaal. De zogenaamde Hamamelisfeesten zijn de laatste zondag van januari en de eerste van februari. Dan zijn daar misschien wel honderd grote forse struiken geel, oranje of rood van de honderden streepjesbloemen.

Veel gewassen staan in de winter zonder blad: bladloos maar niet uitzichtloos, want de lente ligt in het verschiet en nu reikt het zicht verder.

Geelbonte Hulst
Ilex aquifolium 'Ferox'

blad *Ilex aquifolium* 'Argenteo Marginata'

Een terugblik op 1995

Marjan van Elstrand

25 jaar actief

Het jubileumjaar 1995 is voorbij. Nog een paar maanden en dan bestaan we (op 8 juli) alweer 26 jaar. Het was een leuk, geslaagd, druk jaar, dat slechts één teleurstelling opleverde: het aantal donateurs steeg nauwelijks. Een korte terugblik.

Naamsbekendheid

Begin 1994 werd besloten om het 25-jarig bestaan uitgebreid te vieren. Niet alleen om het feest zelf, maar ook met het doel, onze naamsbekendheid en het aantal donateurs te vergroten. Om die naamsbekendheid te meten, schakelden we het NIPO in. Begin januari 1995 bleek de Bomenstichting bij ongeveer 10% van de Nederlandse bevolking bekend te zijn. Na een jaar vol activiteiten en persberichten lieten we begin januari 1996 een nieuwe meting verrichten. Een stijging van ca 8% kwam als resultaat uit de enquête, een verrassend resultaat.

Persberichten

In de loop van het jaar hebben we de pers (TV, radio, kranten, verenigingsbladen, tijdschriften, huis-aan-huis-bladen) benaderd met seizoensgebonden berichten. In de winter ging het over

“Bomen & pekkel”, in het voorjaar besteedden we aandacht aan het boekje “Bomen langs de route”. De zomer maakte twee berichten mogelijk: één over de zeer droge zomer en één over de folder “Bomen & burens”. En ook in het najaar kreeg de pers twee verhalen van ons: één over “Bomen & bladeren” en één over de oplossingen voor de iepenziekte-epidemie.

In alle gevallen leidden de persberichten tot veel reacties, maar “Bomen & burens” spande de kroon. Maandenlang kregen we stapels krantenknipsels toegestuurd en de lezers reageerden massaal met het bestellen van de gelijknamige folder. In twee maanden tijd verstuurdde we ruim 6000 folders. Jammer dat er kennelijk zoveel mensen zijn die ruzie over bomen hebben, maar de Bomenstichting is hiermee wel bij heel veel mensen geïntroduceerd als beschermer van bomen.

Bomen langs de route

Er is in Bomennieuws al veel geschreven over deze eigen uitgave, waarin bijna alle bomenfiets- en bomenwandelroutes van Nederland zijn opgesomd. Vele mensen zullen het boekje al in huis hebben: als premie voor het aanbrengen van

Hannah Ietswaart won de prijsvraag 'De kaalste plek van Nederland' met het stationsplein van Groningen.

Op het plein mocht geen boom worden geplant, dus is het nog steeds kaal. Voor een lokatie vlak er naast werd wel toestemming gegeven en op 20 november werd daar een 25-jarige plataan geplant. Ivo de Wijs reikte op passende wijze de eerste prijs uit aan Hannah Ietswaart.

foto's : Elmer Spaargaren

twee nieuwe donateurs of omdat ze het op een donateursdag hebben gekocht. Sommigen zijn in eerste instantie teleurgesteld dat ze de routebeschrijvingen zelf nog moeten kopen bij een VVV of het IVN. Maar verder is toch iedereen het erover eens, dat dit landelijk overzicht, aangevuld met een aantal beschrijvingen en leuke bijzonderheden over bomen, een aardig en nuttig bezit is. Op 8 juni werd het eerste exemplaar in Deventer feestelijk overhandigd aan mevrouw Eykemans, directeur van de Algemene Nederlandse Vereniging van VVV's. Tegelijkertijd bood de Bomenstichting de gemeente Deventer een aantal bomenbordjes aan ter ondersteuning van de bomenroute 'Over bomen en stadswallen' in het Rhijssterborgherpark. Het boekje kreeg overal goede recensies.

Jubileumnummer Bomennieuws

Bomennieuws nummer 2, 1995 kreeg een kleurenomslag (kadootje van onze huisdrukker) en een extra dikke, gevarieerde inhoud. Van het nummer werden 1000 extra exemplaren gedrukt voor wervingsdoeleinden. De kleuromslag beviel zo goed, dat we het themanummer over paddestoelen (nr. 4) ook in kleur hebben laten maken. Dat leverde opnieuw veel positieve reacties op.

Joop Comijs werft meeste donateurs

In Bomennieuws nummer 2 startten we een wervingsactie, door u te vragen, ons nieuwe donateurs te bezorgen. Dit kon (en kan!) door mensen over te halen, donateur te worden of ze een donateurschap kado te doen ter gelegenheid van verjaardag, huwelijk, jubileum of pensionering. We stelden kadootjes in het vooruitzicht voor diegenen, die één, twee, tien en meer nieuwe donateurs aanmeldde. Sommigen gingen fanatiek aan de slag, zoals onze redakteur en contactpersoon Joop Comijs (10 nieuwe donateurs). Maar het totale resultaat valt tegen. We hebben bijna 500 uiteraard zeer welkome nieuwe donateurs kunnen inschrijven, terwijl we hoopten op een verdubbeling van het aantal (dus van 3500 naar 7000).

Van die 500 komen er ongeveer 100 voor rekening van de franchisenemers van Pius Floris Boomverzorging, die hun klanten een jaar donateurschap aanbieden. Een leuk initiatief. We heten alle nieuwe donateurs welkom en wij gaan door met de wervingsactie. Met uw hulp?!

Wedstrijd 'De kaalste plek van Nederland'

We schreven een fotowedstrijd uit: wie bezorgt ons een foto van de kaalste plek van Nederland, zodat we daar een 25-jarige boom kunnen gaan planten.

Er waren vijfendertig inzendingen. Niet veel, maar genoeg voor de jury, die bestond uit Martine Bijl, J'ørn Copijn, Ton Algra (stedebouwkundige), Hans Heybroek (bestuurslid Bomenstichting) en Jan Habets (directeur Plant Publicity Holland). Het Groningse Stationsplein, ingezonden door Hannah Ietswaart was de treurige kampioen. En bleef dat, want de gemeente Groningen wil geen boom op het zwarte plein. Uiteindelijk werd er wel een (kale) plek gevonden bij de PTT Borg naast het station. Daar werd op 20 november een 25-jarige plataan geplant. De tweede prijs was voor Mary Menig, die in Velsen op een winkelplein een boom probeert te krijgen en de derde voor meester Gert-Jan in Veenendaal, die zijn kale schoolplein met bomen wil versieren.

De prijsuitreiking door Ivo de Wijs was een feest voor de prijswinnaars en voor de vele genodigd-

den, omdat hij kans ziet alle woorden op zijn eigen wijze te verpakken tot even zoveel kadootjes.

Reünie en receptie

Op 14 september was het feest voor (oud-)bestuursleden, (oud-)adviseurs en (oud-)medewerkers. Een reünie, bestaande uit een boottocht in en buiten Utrecht, een wandeling in het prachtige park Amelisweerd en, na de receptie, een diner. Van de oprichters waren Sigrid Brandligt en J'ørn Copijn aanwezig en van de "oudste" oud-medewerkers, Annegreet en Jogchum van den Brink. Het was heel leuk en nuttig, zo'n reünie en er is dan ook heel wat afgepraat.

Voor de receptie waren donateurs en relaties uitgenodigd. Ruim 100 mensen maakten van de gelegenheid gebruik om ons te feliciteren en even bij te praten. Het gaf ons een dankbaar gevoel, te merken dat zoveel mensen positief bij ons werk betrokken zijn, niet alleen zakelijk, maar vaak ook vriendschappelijk. Zo maakten we eindelijk kennis met "onze" cartoonist Arend van Dam, die we alleen maar kenden via de telefoon en zijn fantastische tekeningen. We waren erg blij met de vele "enveloppen met inhoud", die na telling een eindbedrag van f 5.000,= opleverden! Eén enveloppe

foto: Edwin Koot.

Tijdens het diner gaven adviseur-dendroloog Piet de Jong en adviseur-redacteur Aart de Veer een geestige presentatie van boomliederen. Eerst kwam het kerstlied 'O denneboom' dat zoals bekend over een spar gaat. Toen volgden het Limburgse en het Gelderse volkslied: 'Waar in 't bronsgroen eikehout' en 'Waar der brede beuken kronen'. Vervolgens gingen de heren de grens over met 'Es steht ein Lind in jedem Tal' en 'Am Brunnen vor der Tor, da steht ein Lindenbaum'. Terug in Nederland klonk 'Alle man van Neerlands stam' maar daarvan mocht nauwelijks een regel worden gezongen. 'Zie Marjan schijnt door de bomen' wekte hilariteit. 'De uil die op de peerboom zat, de uil vivat' drukte daarna de wijsheid van de Bomenstichting uit. En aangezien weer een andere uil in de olmen schijnt te zitten, sloten de zangers maar af met deze 'zilveren canon':

'Wie redt er nu de olmen
'De beuk en de plataan
'Dat doet de Bomenstichting
'Al vijftwintig jaar
'Bomen, bomen
'Al vijftwintig jaar

(van de stichting PPH) bevatte f 2500,=! Het geld is bestemd voor het onderhoud van één of meer monumentale bomen. Twee bedrijven gaven geen geld, maar een dag het gebruik van een bomenploeg (Nationale Bomenbank) en een

lunch in de kelders van het oude stadhuis maakten we in de zon een wandeling door de oude binnenstad, gedeeltelijk langs bestaande wandelroutes met mooie en bijzondere bomen en gebouwen. Jammer dat er maar 20 van de 75 contactpersonen en 10 partners waren; het was de moeite waard.

Tijdens de reunie van (oud) medewerkers, bestuursleden en adviseurs werd Amelisweerd aangedaan

foto: Edwin Koot

bodemverbeteringsmachine (Hogenboom Boomverzorging). In het volgende nummer van Bomennieuws maken we bekend aan welk object de bijdragen zullen worden besteed.

Donateursdag Het Loo

Ruim 130 donateurs bezochten de feestelijke donateursdag op 21 oktober op en rond het paleis Het Loo. Een stralende dag, zoals gewoonlijk; beginnende herfstkleuren, vrolijke en geïnteresseerde mensen en een prachtige lokatie. Na de koffie en het welkom was er gelegenheid om het paleis en vooral de paleistuin te bekijken. Na de lunch liepen we in een lange stoet over de smalle paden van het kroondomein achter rentmeester Jaap Kuper, die boeiend vertelde over de geschiedenis en achtergronden van het bosbeheer. In de fraaie Wilhelminazaal van het paleis konden we vervolgens uitrusten van de wandeling, terwijl we luisterden en keken naar een dialoog van J'ørn Copijn, waarover iedereen zeer enthousiast was. De dag werd afgerond met een feestelijk Javaans buffet in het theehuis. Al met al was het duidelijk een geslaagde jubileumdonateursdag.

Kontaktpersonendag

Als laatste groep werden de kontaktpersonen getraakteerd, doordat ze met partner werden uitgenodigd op 18 november in Gouda. Kontaktpersoon en gastheer Douwe van der Hey, chef van plantsoenen in Gouda en zijn vrouw Hannie van Dijk ontvingen ons in het prachtige oude stadhuis. Na koffie en welkom gingen de partners met Hannie Gouda in, terwijl de kontaktpersonen elkaar en ons (Edwin, Frank en Marjan) verslag deden van hun activiteiten in 1994/1995 en suggesties deden voor een betere samenwerking tussen bureau en kontaktpersonen. Voor de lunch liet Douwe van der Hey het inmiddels weer complete gezelschap aan de hand van dia's zien, hoe hij in Gouda met bomen omgaat, vooral in relatie tot de abnormaal hoge grondwaterstanden, waar Gouda mee kampt. Na een uitstekende

Tenslotte

Al met al hebben we ons vijfde lustrum met veel mensen op de één of andere manier gevierd en daardoor de banden verstevigd en veel prettige ontmoetingen gehad. Het tegenvallende aantal nieuwe donateurs trekken we ons niet al te erg aan. Het is wel jammer, maar we gaan gewoon door met deze en andere wervingsacties. Wel bemoedigend was het grote aantal bedrijven en organisaties dat geholpen heeft, de jubileumactiviteiten financieel mogelijk te maken.

Aan de organisatie van jubileumactiviteiten werd bijgedragen door:

Algemeen

All Round Communications

Persberichten

Prins Bernhard Fonds

Bomen langs de route

Ministerie van LNV
Van Bakelstichting
K.F. Heinfonds
Gemeente Utrecht
Gemeente Deventer

Jubileumnummer Bomennieuws

v/d Berg's Drukkerij

Wedstrijd 'De kaalste plek van Nederland

Vereniging Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG)
Stichting Plant Publicity Holland (PPH)
De Bonte Hoek Kwekerijen,
De Punt/Pius Floris Boomverzorging
Gemeente Groningen
Samson straatmeubilair BV
Prins Bernhard Fonds

Reunie/receptie

Copijn Utrecht BV

25 jaar actief

Almendro boom, redder van het Amazonewoud?

Edwin Koot

Langs de stoffige, rood gekleurde zandweg in het Amazonegebied is hij al van verre te zien. Zijn imposante kaarsrechte stam en een kroon die boven alle andere woudreuzen uitsteekt. Dit is de Almendro, een majestueuze boom die niet alleen door zijn verschijning zo bijzonder is.

Van oudsher weet de plaatselijke bevolking de Almendro te waarderen. Reeds eeuwen geleden is deze boom door mensen in het regenwoud aangeplant. Niet vanwege zijn hout, dat voor vele doeleinden te gebruiken is, maar vanwege zijn smakelijke noten. Nederlanders hebben de noot, bekend onder de naam paranoot of amazonenoot, in Europa geïntroduceerd. Deze grote, halvemaanvormige noot wordt hier veel gebruikt in notenmelanges.

Ingewikkelde levenscyclus

Om de opbrengst van de paranoten te vergroten heeft men geprobeerd plantages met Almendro's aan te leggen. De bomen groeiden prima, het probleem was alleen dat ze geen vruchten droegen. Logisch, zoals enkele jaren geleden uit onderzoek bleek, want in plantages kunnen de bloemen, die maar heel even open zijn, niet bestoven worden door een bepaald soort bij. Deze bijen zijn voor hun eigen sexleven namelijk weer afhankelijk van bepaalde epifyten en die vind je niet op gecultiveerde gronden. De levenscyclus van de Almendro blijkt ingenieus in elkaar te zitten. De grote houtige vruchten hangen een jaar aan de boom voor ze naar beneden vallen. Heel weinig dieren blijken in staat de vrucht open te breken. De agouti lukt het met zijn vlijmscherpe tanden. Dit dier bewaart de paranoten onder de grond, "vergeet" er wel eens één en zo ontspruit een nieuwe Almendro.

Redder van het regenwoud

Dergelijke levenscycli vind je veel terug in het regenwoud. Het bijzondere is hier dat het een boomsoort betreft die economisch gezien interessant is. Eindelijk hadden de natuurbeschermers een concreet argument in handen om het regenwoud intact te laten! Want zonder regenwoud geen epifyten, geen bijen, geen paranoten en dus geen interessante inkomstenbron.

Het regenwoud als inkomstenbron

Veel mensen in Noord-Bolivia zijn afhankelijk van de rijkdommen die het regenwoud hun biedt.

Daarom wordt onderzoek gedaan welke producten er nog meer op een verantwoorde manier uit het regenwoud gehaald kunnen worden. Zodat het regenwoud zo min mogelijk verstoord wordt en de opbrengst voor de mensen zo groot mogelijk is. De oogsttijd van de Almendro loopt van december tot maart. Verzamelaars trekken het woud in, hakken de grote vruchten open en nemen de 16-22 paranoten mee naar huis.

Daarna worden ze naar krakerijen in de stad gebracht. Eind april wordt begonnen met het kraken van

de noten. De noten worden eerst verhit en in een bak met koud water afgekoeld, waarbij de harde schil openknapt. Daarna worden de noten stuk voor stuk met de hand gekraakt. Werknemers, meestal vrouwen en kinderen vanaf 4 jaar, moeten 60 kilo per dag kraken en verdienen daar ongeveer f 6,- mee.

Kapverbod

In Bolivia is het bij de wet verboden een Almendro te kappen. Een prima initiatief, maar deze maatregel alleen kan de ontbossing van het Amazonewoud niet tegengaan. Boeren, door armoede gedreven, kappen aan de randen van het woud kleine percelen kaal. Daarbij worden de Almendro's gespaard. De onderbegroeiing wordt daarna in brand gestoken. Helaas maakt het vuur ook onder de Almendro's veel slachtoffers. Met als resultaat: kale vlaktes en hier en daar een zwartgeblakerde boom. Als symbolen van een ontoereikend beschermingsbeleid.

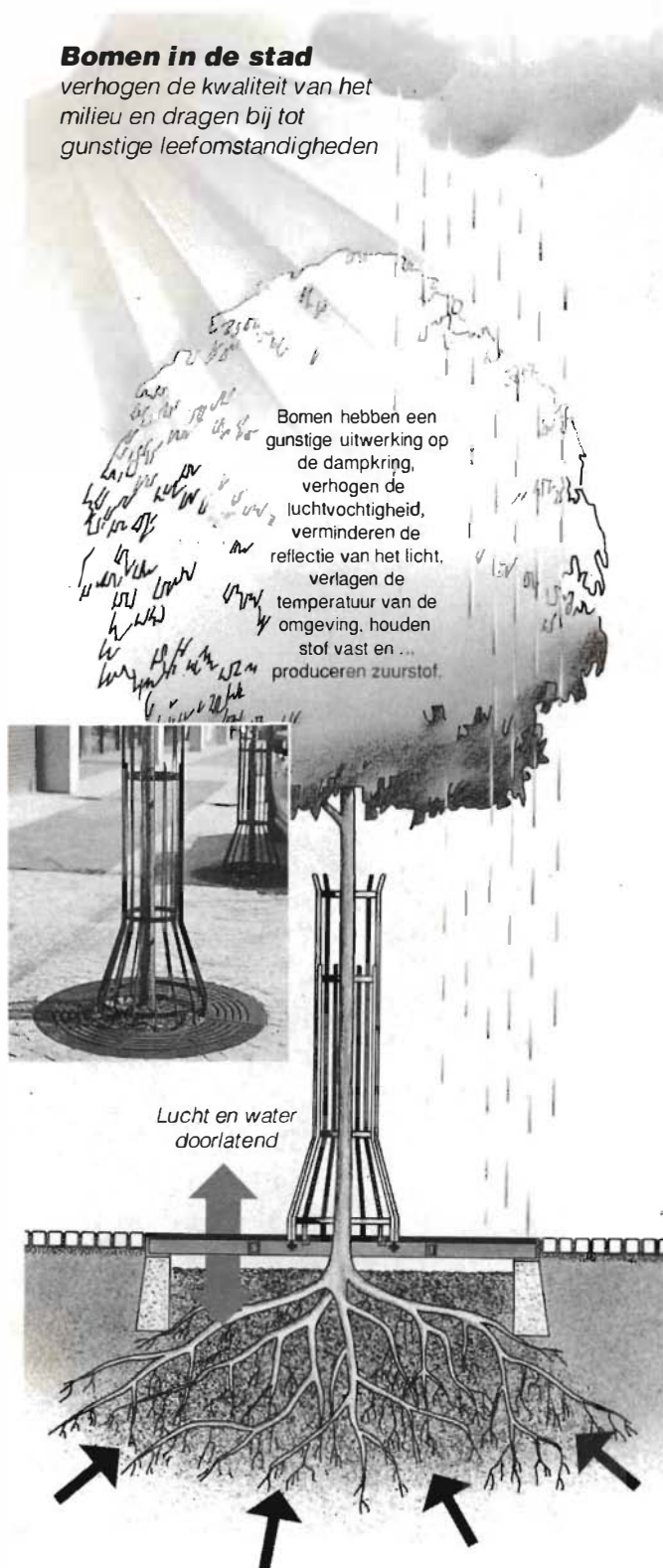

De Almendro neemt een speciale plaats in onder de bevolking van het Amazonewoud. De boom geeft de bekende paranoot.

foto's: Edwin Koot

Bomen in de stad

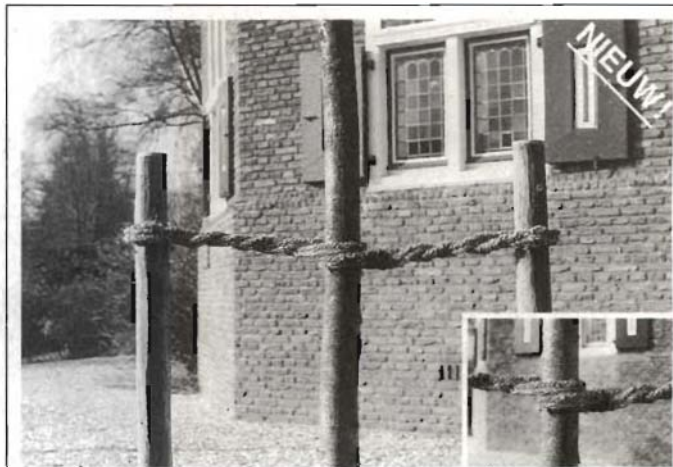
verhogen de kwaliteit van het milieu en dragen bij tot gunstige leefomstandigheden

Bomen hebben een gunstige uitwerking op de dampkring, verhogen de luchtvochtigheid, verminderen de reflectie van het licht, verlagen de temperatuur van de omgeving, houden stof vast en ... produceren zuurstof.

Lucht en water doorlatend

Stadsbomen hebben onze hulp nodig: systeem boomroosters en boomkorven kunnen daarbij hulpmiddelen zijn. Een uitgebreide kleuren-brochure over optimale levenskansen voor bomen in de stad ligt voor u klaar. Vraag hem aan!

ARBORSAFE® organisch boomband heeft 4 unieke voordelen:

Milieuvriendelijk

Dit boomband is vervaardigd uit 100% natuurlijke kokosvezels. Dus volledig afbreekbaar.

Boomvriendelijk

Het afknellen van de stam wordt voorkomen. Na 3 tot 4 jaar is een boom in staat om 'op eigen benen' te staan. ArborSafe® heeft z'n werk gedaan en verteert vanzelf.

Doeltreffend

Snel en eenvoudig te bevestigen. Dit boomband hoeft dus nooit meer verwijderd te worden.

Kostenbesparend

Het gebruik van dit unieke boomband spaart tijd en geld. ArborSafe® is voordeliger dan bestaande boombindmaterialen.

ARBORSAFE® boomband is leverbaar in 3 kwaliteiten en verkrijgbaar bij de groenvoorzieningsvakhandel.

Importeur: ArborTrade-Holland - Postbus 3048 - 1270 EA Huizen
Telefoon & fax 02152-59813

Heidemij Realisatie Bomendienst

- Strategisch boombeheer
- Boomverzorging
- Verplanten van grote bomen (Optimal/Newman)
- Leveren van grote bomen
- Onderzoek groeiplaats en stabiliteit (VTA)
- Groeiplaatsverbetering
- Specialistische bestrijding iepenziekte met Dutch Trig
- Specialistische plaagbestrijding van luizen en rupsen
- Boomtaxaties

heidemij realisatie

Heidemij Realisatie BV
Bomendienst
Marowijne 80
Postbus 177
7300 AD Apeldoorn
Tel. +31-55 533 44 11
Fax +31-55 533 88 44

Inhoudsopgave Bomennieuws

1995

Acties behoud bomen

Kappen dwarsbomen	5, 42, 73, 105
Linden in Nuenen en Breda toegetakeld	21
Boos	32, 68, 100, 132
Dreigende watersnood misbruikt	53
Nuense linde terecht onthoofd	59
De heksenjacht gaat onverminderd voort	63
Beukenlaan, Driebergen	74
Mooie paardekastanje voor kap behoed	82
Houd de Bongersd hoog	96
Goed nieuws voor de Apeldoornse bomen	121
Actie: boom & papier	127

Stamgasten

Hoezo natuurlijk	11
Twee kastanjes en een appelboom	51
Het best verweer: elk jaar een stukje groen	83
Onderzoek aan bossen volop in beweging	115

Boomverzorging; ziekten

Houtzwammen: lust en last	106
De schimmel Vertillium tegen iepenziekte	112
Houtrot in levende bomen	116

Monumentale en bijzondere bomen

Waardevolle bomen in Zeeland	7
De mammoetboom in bosverband	13
500-Jarige eik brengt mensen met elkaar in contact	27
Oeroude boomsoort ontdekt	28
De beuk van Haslo	43
Oude eik op Golan-hoogte	55
Monumentale bomen over de grens	93
De 1000-jarige linde	122
Oudste eik Denemarken	127
Tilburgse linde	127
Midnet adopteert oosterse plataan	129

Boeken & tijdschriften

Voor u gelezen	29, 64, 97, 129
Inheemse bomen en struiken, geef ze een toekomst	30
Bacterievuur in openbaar groen en particuliere tuinen	30
1001 Vragen over tuinieren	30
Bosbeheer, werk in uitvoering	30
Bomen langs de route	40
Bossen & bomen	65
Hovenierskunst in palmet en pauwstaart	65
Jakkas eikels!	65
Nieuwe bossen in Nederland	97
De groene omgeving	98
Knotbomen	98

Bomenwandelingen	98
Ruimte voor molens	128
Plantentuinen van Nederland en Vlaanderen	130
Ik zag hoe de man zijn hoed afnam	130
Vormsnoei	130

De boom in

De lindeboom	4
Eervolle vermelding	36
Reactie op "de lindeboom"	64
Geeltjes in het groen	72
Druiper	104

Juridische zaken

Wat merkt de burger van de nieuwe	
Alg. Wet Bestuursrecht?	10
Hoe scheef is het recht van een boom?	76
Schade door bomen	79

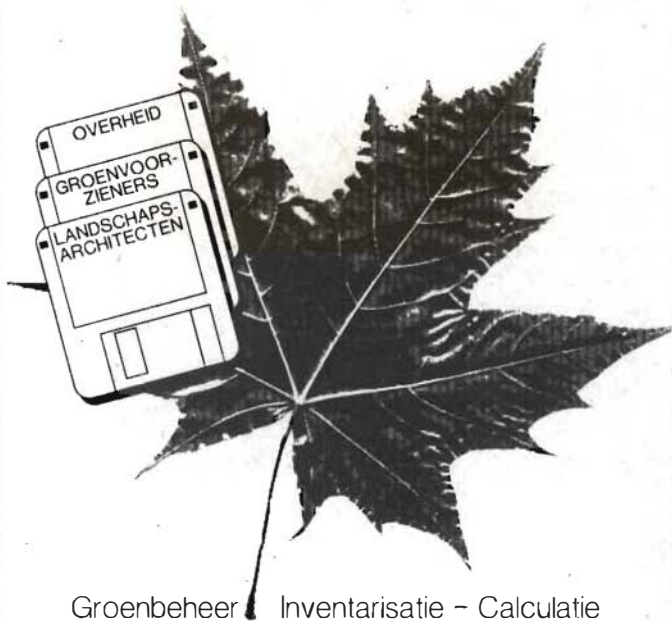
Dendrologische overpeinzingen

De feestelijke gedaantewisseling	16
Met bomen meer mens	37
Bomen in zomertooi	57
Bomen blozen	91

Diversen

Geslaagde kontaktpersonendag	19
Een mooie boom voor de kaalste plek	25, 90
In gesprek met bomen	20, 84
Subsidie voor aanplant robiniabos	27
De prijs van sociale veiligheid	27
Bomenliefhebbers op vlinderjacht	27
Nieuw arboretum in Winterswijk	28
Bewerkers van inlands hout gaan krachten bundelen	28
De eigen wijsheid van een landheer	48
Laatbloeiende linde en hommelsterfte	52
Het laatste pijnbos op Kreta	54
Bomen in de 2e wereldoorlog	56
Heropening Europatuin	63
Expositie boom-etsen	67
Schade door bomen	79
Nederlands bosakkoord	96
Mycorrhiza: een innige relatie tussen bomen en schimmel	110

SOFTWARE VOOR DE GROENSECTOR

Groenbeheer - Inventarisatie - Calculatie
Boekhouding - Plantselectie - Projectadministratie
Plantlijsten - Besteladministratie - RAW - Facturering

Bel of fax voor documentatie of demodiskette

Bakker, Spees & Werkman

prinsengracht 76 1015 dx amsterdam
telefoon 020-6381489 fax 020-6384302

VAN DAM

BOOMVERZORGING

SNOEIEN MET HOOGWERKER OF KLIMTECHNIEK,
BOOMCHIRURGIE, GROEISTOORNISSEN,
AFBOUW EN VELLING VAN BOMEN,
ADVIES EN INVENTARISATIE

De Halmen 10
7383 BG Voorst
tel / fax: 0575-501588
of 06-52925113

Te koop
gevraagd:

Populieren- en iepenstammen

(iepenstammen)
t.b.v. zinkers
voor de
visserij-industrie
in Noorwegen

Rondhouthandel-Bomenrooibedrijf

v.d. Horst bv

Eenrumerweg 12,
9961 PC Mensingeweer
Telefoon: 0595 - 491560.
Fax: 0595 - 491459,
Autotel. 06-52900375,
06-52906596.

Specialisten in bomenonderzoek

De produktgroep Groenadvies doet al meer dan 20 jaar onderzoek om de straatboom een aanvaardbare groeiplaats te verschaffen. Het gaat daarbij vooral om de bodemkundige factoren. OMEGAM adviseert bij slechte groei en ziekte van bomen. Ook voor nieuw aan te leggen groenvoorzieningen en in geval van herprofilering worden adviezen uitgebracht. Meer weten? Stuur de bon op of bel: 020-5976666. **OMEGAM**, antwoordnummer 39114, 1090 WC Amsterdam.

advies

- inventarisaties
- analyse grond
- bemesting
- gasmetingen
- keuren bomen
- boomtaxatie
- bescherming
- groenwacht
- bomengrond
- verplanten

Stuur mij meer informatie

bo.96

aanvrager

organisatie

functie

adres

pc/plaats

OMEGAM, kwaliteit in onderzoek

OMEGAM

OMEGAM-Groenadvies is een produktgroep van **OMEGAM**, bureau voor milieu en geotechniek

**INVENTARISATIE EN BEHEERSPLANNEN
ONDERZOEK EN ADVIES
BOOMVERPLANTING, VERZORGING, VELLING
GROEIPLAATSVERBETERING**

TRAININGEN

INSTRUCTIES

LEVERING VAN: KLIM- EN VERANKERINGSMATERIALEN, BOOMKOKERS.

ARBORI-ARNHEM, Leen Hoogstad: Vredesteinsestraat 4 6665 LG Driel Tel:08306-22718 Fax:08306-23823 AutoTel:06-52832036

2-DAAGSE CURSUS BOOMSCHADE: TAXATIE & AANSPRAKELIJKHEID

Cursusinformatie:

Onderwerp: Schade aan en schade door bomen:

- Taxatie en Schadebeoordeling
- Juridische acceptatie
- Schade-inning
- Schade door bomen
- Risicobomen
- Aansprakelijkheid

Doelgroep: Zij die in hun dagelijkse werk te maken hebben met schade aan en schade veroorzaakt door bomen

Organisatie: N.O.C.B. Boomtechnisch Adviesburo

Cursusdocenten: - ing. H. Rogaar (N.O.C.B. / Beëdigd Taxateur van Bomen)
- mr B.M. Visser (Juridisch Raadgever Natuur, Bos en Landschap)

Lokaties & Data: • ZWOLLE 13 en 14 maart
• HOOFDDORP 20 en 21 maart • EINDHOVEN 27 en 28 maart

Deelnemers: Maximaal 20 per cursus (minimaal 15)
Kosten: 975 gulden (excl. BTW), incl. lunch, koffie en thee

- cursus 2 dagen
- syllabus en bewijs van deelname

Inschrijving: Z.s.m.

**Nederlands
Onderzoek en advies
Centrum voor de
Boomverzorging**

Cursusinformatie en inschrijfformulier: N.O.C.B. - Postbus 168 - 6930 AD Westervoort
N.O.C.B. Boomtechnisch Adviesburo - 026 3117550

BTL BOOMVERZORGING

Bij BTL is alles in één hand: - snoeien met hoogwerker en klimtechniek
- planten en verplanten
- groeiplaatsverbetering

Onderzoek - Advies - Uitvoering

BTL **Uitvoering**
Groenvoorzieningen

Regio-indeling

Noord-Oost Nederland
Emmen
Ulrum

Midden-West Nederland
Bruinisse
Maarsse

Brabant en Gelderland
Haaren
Oss
Roosendaal
Veldhoven

Limburg
Roermond
Stein

BTL Uitvoering Hoofdkantoor: Rijksweg 11, 5076 ZG Haaren. Telefoon (0411) 62 20 36. Telefax (0411) 62 26 49.

Initiatiefgroep natuur/milieu en toerisme/recreatie

Wij weten allemaal dat het nogal eens voorkomt dat de belangen van natuur/milieu en toerisme/recreatie met elkaar in strijd zijn. Daarom is het een verheugend verschijnsel dat een Initiatiefgroep onlangs een brochure uitgaf waarin 15 praktijkvoorbeelden worden belicht van toerisme en recreatie in eigen land die natuur en milieu minder belasten. De brochure is bedoeld voor toeristische ondernemers en beheerders van recreatie- en natuurterreinen en laat zien dat samenwerking met succes mogelijk is. Ook maakt de brochure melding van andere activiteiten op dit gebied, die binnenkort op gang zullen worden

gebracht. Zoals een databank voor natuur- en milieuvriendelijke toerismeprojekten en het organiseren van bijeenkomsten voor sleutelfiguren uit beide sectoren en de overheid. Zoals uit het voorwoord

van de staatssecretaris van Economische Zaken blijkt, geniet het werk van de Initiatiefgroep de enthousiaste steun van de overheid. Elk project vermeldt de betreffende initiatiefnemers, de organisatievorm, de namen van de projectleider, de partners en de contactpersonen, en tot slot de financiering.

Joop Comijs

Velp uitverkoren voor Groenwedstrijd

De Entente Florale is een internationale wedstrijd waarbij het gaat om het natuurschoon in een bepaalde gemeente. Achttien jaar geleden namen Engeland en Frankrijk hiertoe het initiatief, maar dit jaar nemen negen landen deel. Voor Nederland werd dit jaar Velp gekozen. Een jury zal deze zomer alle deelnemende gemeenten beoordelen. Voor Velp zal dat 8 en 9 augustus zijn.

Velp sprong er ditmaal uit vanwege de vele monumentale bomen, de fraaie tuinen en woningen en de stroomgebieden van de beken. De gemeente Rheden, waartoe Velp behoort, is er trots op dat zij is uitverkoren en zal ongetwijfeld alles in het werk stellen een goed figuur te slaan.

Joop Comijs

P(r)opulus bezorgt overlast

Het duurt niet lang meer of de eerste bladeren verschijnen weer aan de bomen. Voor meer mensen dan u misschien denkt, begint dan ook de tijd van de overlast door allerlei rommel die van bomen afkomt. Vorig jaar kwam het bericht dat iemand last had van een kleverige, harsachtige substantie die van populieren zou druipen. Nu hebben loofbomen in tegenstelling tot naaldbomen geen hars, dus dat kon het niet zijn. Nader onderzoek leerde dat het om propulus ging. Deze bruine kleverige stof bevindt zich als een laklaagje op de knoppen van loofbomen. Met name op populier en paardekastanje is het goed te zien en ook te voelen, zeker als het wordt verwarmd.

Propulus beschermt de knoppen tegen schadelijke invloeden (schimmels, bacteriën) doordat het een antibiotische werking heeft en doordat het de knop afsluit tegen vochtverlies. Met het uitlopen van de knoppen vallen de knopschubben naar beneden en ze kunnen, als de temperatuur hoog is, blijven kleven op onderstaande auto's e.d. Bij de vorming van de nieuwe knoppen in de zomer kunnen - ook weer bij hoge temperatuur - druppels propulus van de knoppen vallen, met alle 'ellende' van dien. De druppels poets je niet zo maar weg. De tropische temperaturen van de afgelopen zomer zullen waarschijnlijk eraan bijgedragen hebben dat onder de al veertigjarige populieren pas voor het eerst de aanwezigheid van propulus merkbaar werd.

De mens heeft de geneeskrachtige werking van propulus ook ontdekt en heeft het in verschillende geneesmiddelen verwerkt, bijvoorbeeld in tinctuur voor inwendig gebruik of in zalf ter bestrijding van huidaandoeningen. Een andere 'grootverbruiker' van propulus is de honingbij. De bij verzamelt propulus om daarmee allerlei kieren en spleten in de bijenwoning (kast, korf, holle boom o.i.d.) dicht te smeren. De losse segmenten van bijenkasten worden met propulus door de bijen volledig aan elkaar vastgekit.

Frank Moens

De vitaliteit van bossen in Nederland in 1995

Het Informatie- en KennisCentrum Natuurbeheer van het Ministerie van LNV geeft in rapport no. 20 een overzicht van de vitaliteit van onze bossen in 1995.

Hieruit blijkt dat de beuk op dit punt een duidelijke achteruitgang vertoont. In mindere mate is dit het geval met eik en Japanse lariks. De vitaliteit van grove den, Corsicaanse den, fijnspar en douglas is ongeveer gelijk gebleven. Het aandeel weinig of niet vitaal bos is toegenomen van 21 naar 24%. Dit is vooral het geval in het oostelijk, centraal en zuidelijk bosgebied. De droogte in 1995 heeft invloed op de vitaliteit gehad door bladverkleuring, met name bij de beuk. Bij eik en lariks spelen insecten- en schimmelaantastingen een rol. Bij de beuk heeft zware zaadcracht de vitaliteit doen afnemen. Bij de fijnspar speelt aantasting door de letterzetter een rol. Een onevenwichtige voedingsstoffenbalans en wellicht ook de wortelzwam hadden een nadelige invloed op de vitaliteit van de douglas.

Joop Comijs

Wetenschapswinkel milieu

In 1995 is de Wetenschapswinkel Milieu van de Vrije Universiteit (VU) geopend. De Wetenschapswinkel Milieu is er voor natuur- en milieuorganisaties, maatschappelijke groepen en instanties die tegen natuur- en milieuvraagstukken aanlopen. Via de Wetenschapswinkel kunnen organisaties vragen bij de VU laten onderzoeken. Kennis die bij de VU voorhanden is, komt op deze manier voor een breder publiek beschikbaar!

Voor meer informatie: Myra de Rooy, Wetenschapswinkel Milieu, Instituut voor Milieuvraagstukken, de Boelelaan 1115, 1081 HV Amsterdam, tel. 020-4449528, fax 020-4449553. Openingstijden maandag t/m woensdag van 09.00 tot 17.00 uur.

boomverzorging
lei van dinther

Hunnecum 4, 6361 EE Nuth
Telefoon 046 - 4377186

Bosbeheer

De directie Natuurbeheer van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij gaf vorig jaar een brochure uit onder de titel "Beheren met het bos". De brochure wil bosbeheerders leren kijken naar wat het bos te bieden heeft. De zo verkregen inzichten in natuurlijke processen kunnen leiden tot beter begrip van bosgebruik en -beheer. Een en ander wordt duidelijk gemaakt met de beschrijving van een tiental uiteenlopende bossituaties. Een fraaie uitgave met waardevolle, praktische informatie.

Joop Comijs

Jan Rietema ere-adviseur

Op 23 januari j.l. is ing. Jan Rietema, medewerker van de direktie Natuurbeheer, afdeling Beleidsinstrumenten, van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij door de heer Pfeiffer, voorzitter van de Bomenstichting, benoemd tot ere-adviseur.

Vijf jaar geleden was hij als medewerker van de voormalige direktie Bos- en Landschapsbouw van het genoemd ministerie betrokken bij de oprichting van het Bomenfonds en het begin van de schouw van Monumentale Bomen.

In de loop der jaren heeft Jan Rietema als vertegenwoordiger van de subsidiegever de activiteiten van de Bomenstichting nauwlettend gevolgd en de stichting met raad en daad terzijde gestaan. Mede door zijn inspanning werd Hare Majesteit de Koningin beschermvrouwe van de Bomenstichting.

Door verandering van functie binnen het ministerie moest hij zijn activiteiten voor de Bomenstichting beëindigen. Voor het bestuur was dit aanleiding om de waardering voor zijn werkzaamheden tot uitdrukking te brengen en hem het versiersel behorend bij het ere-adviseurschap op de revers te spelden.

Frank Moens

Voor u gelezen

Tuin & Landschap - nov. 1995

De boomwaardeberekening volgens de methode Raad wordt in ons land toegepast en is door rechters en verzekeraars aanvaard. Niettemin is verbetering van deze methode onderwerp van discussie. Bijdragen aan deze discussie kwamen onlangs van professor Claus Mattheck en Helge Breloer bij de presentatie van hun Handboek Boomveiligheid. (Zie elders in dit nummer.)

Kennis van hogere schimmels biedt boombeheerders belangrijke informatie over het ecosysteem en de vitaliteit van bomen. In een serie artikelen wordt aandacht besteed aan de samenhang tussen bomen en schimmels.

Verder artikelen over de moerascypris en de *Koelreuteria paniculata*.

Traditie - najaar 1995

U zou het misschien niet denken, maar het volksgeloof in de geneeskrachtige werking van bomen komt op sommige plaatsen in Nederland en België nog steeds voor. Voorbeelden zijn de lapjesboom in Overasselt en de spijker- of breukebomen in het Drentse dorpje Yde.

Groei & Bloei - dec. 1995

Artikelen over de Taxus (de boom met het meeste karakter) en de Cryptomeria. Wist u dat volgens aloude overlevering Christus' kruis was gemaakt van taxushout, en dat kinderen in Zuid-Europa nog steeds kruisjes dragen van dat hout? De Cryptomeria is afkomstig uit China en Japan; in 1842 werd het eerste zaad naar Europa gebracht. Thans zijn er ruim 200 cultivars van bekend.

Onze eigen tuin - winter 1995

Boomverzorger Plus Floris geeft waardevolle informatie over de wijze van planten van jonge bomen. Van groot belang voor ieder, die dit van plan is!

Milieudefensie - nov./dec. 1995

Nederlands hout wordt ondergewaardeerd. Plantsoendiensten versnipperen snoeihout, terwijl er prachtige meubelen of speelgoed van kan worden gemaakt. De Vereniging Houtrijk Nederland, vorig jaar opgericht, voert actie voor het gebruik van inlands hout.

In Scandinavië sneuvelen oerbossen voor ons krantenpapier. De milieubeweging alarmeert de Europese papierinkopers om deze bossen te redden. Men wil voorkomen wat in het verleden in Nederland is gebeurd, namelijk dat die waardevolle oude bossen geheel verdwijnen.

Groen no. 11/95

Een artikel over het beheer van oude boombeplanting in oude heemparken. Hoewel bomen zoveel mogelijk moeten uitgroeien tot hun eigen karakteristieke vorm, is vormsnoei in bepaalde gevallen onvermijdelijk.

Baum-zeitung - okt. 1995

Ook hier worden bovengenoemde onderzoekers Mattheck en Breloer vermeld, ditmaal als ontwerpers van de VTA-methode (Visual Tree Assessment) een methode om de veiligheid van bomen te beoordelen. Verder wordt melding gemaakt van een palmen-congres in Spanje, waarbij ook de verzorging en ziektebestrijding aan de orde kwamen. En artikelen over klimapparatuur voor bomen en over het meten van de boorweerstand als hulpmiddel bij het bepalen van de veiligheid van een boom. Tot slot artikelen over Weymouth-den en berk, en over wettelijke aansprakelijkheid voor beschermde bomen.

Joop Comijs

Boom-wandelroutes

Het is een verheugend verschijnsel dat in ons land op steeds meer plaatsen boom-wandelingen worden uitgegeven. Zo ontvingen wij ditmaal een "Boomroute Haaswijk" (Het Krekenpad). Haaswijk maakt deel uit van de gemeente Oegstgeest. Het gidsje bevat duidelijke tekeningen en enkele historische gegevens.

Hetzelfde kan worden gezegd van de gids:

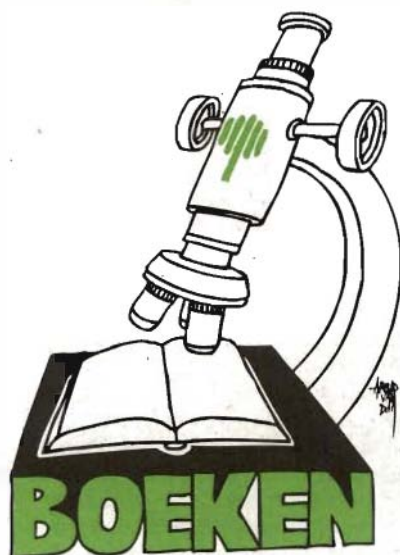
"Bomen in de lanen van Oegstgeest", die door de gemeente werd gesubsidieerd.

Laatstgenoemde gids besteedt ook aandacht aan het herkennen van bomen in de winter.

Tot slot maken wij nog melding van de NIVON-folder "Geologisch Natuurpad Needse Berg" (Achterhoek), waarin een viertal wandelroutes wordt aangekondigd, waarlangs informatiepanelen zijn geplaatst.

Joop Comijs

Handboek boomveiligheid

de boombreek in mechanica en rechtspraak

Claus Mattheck en Helge Breloer, met voorbeelden uit de Nederlandse rechtspraak door mr Bas M. Visser. Oorspronkelijke titel: Handbuch der Schadenskunde: der Baumbruch in Mechanik und Rechtsprechung. Rombach GmbH, Freiburg im Breisgau, 1994. 254 pagina's
Uitg.: Pius Floris Producties, Almere-Haven, 1995.
ISBN 90 802806-1-5.
Prijs: f. 95,40 (excl. porto).

Degenen die regelmatig de buitenlandse vakbladen lezen, weten dat er de afgelopen jaren nogal wat is gepubliceerd over de problematiek rond de veiligheid van bomen en hoe daarmee door de eigenaar of beheerder van het openbare groen zoal kan of moet worden omgegaan.

In het gezelschap van onderzoekers dat zich met dit onderwerp bezig heeft gehouden, is Claus Mattheck wellicht de meest opvallende figuur. De wijze waarop hij zijn inzichten genereert en aan de man brengt heeft vooral in Duitsland, bij zowel de groenbeheerders als bij onderzoekers, reeds aardig wat tumult veroorzaakt. Dat komt doordat Mattheck nagenoeg alle biologische processen in bomen verklaart vanuit de biomechanica en aldus polariserend ogenschijnlijk weinig ruimte laat voor andere opvattingen. Dit heeft in het verleden meer dan eens geleid tot pittige, soms bijna gênante disputen tussen hem en andersdenkende onderzoekers op diverse boomverzorgings-symposia. Het absolute van zijn beweringen proeft men soms ook bij een aantal van zijn volgelingen in Nederland: Je bent vóór de theorieën van Mattheck, of je bent ertegen. Een tussenweg

schijnt niet te bestaan. Het voert te ver om hier een waardeoordeel te geven over alle ideeën van Mattheck (want dat zijn er nogal wat), maar wél mag worden geconstateerd dat door zijn toedoen veel boomverzorgers en -beheerders inmiddels een bredere kijk hebben gekregen op het fenomeen boom. En dat kan in een vakgebied, dat nog volop bezig is zich te ontwikkelen, uiteraard geen kwaad.

Met de vertaling van één van Matthecks boeken heeft Pius Floris Producties een groot deel van de interessante informatie die de auteur te bieden heeft, nu ook beter bereikbaar gemaakt voor de Nederlandse groenwereld. Na enkele voorwoorden en inleidende hoofdstukken wordt uiteengezet hoe de boom zich als een volmaakt bouwwerk ontwikkelt, gestuurd door diverse in- en uitwendige spanningen. Vervolgens is uitvoerig ingegaan op de mechanische achtergronden van diverse typen van boombreuk, zoals breuk van een holle stam, het uitbreken van takken, het ontstaan van stamspleten, etc. In een volgend hoofdstuk is, eveneens uitvoerig, beschreven welke factoren de windworp-gevoeligheid van bomen bepalen. Ook het vroegtijdig herkennen van voorspelbare boombreuken op basis van uiterlijk waarneembare signalen (vervat in de VTA-diagnostiek oftewel Visual Tree Assessment) komt ruim aan bod, alsmede een aantal hulpmiddelen die men daarbij kan gebruiken, zoals de impulshamer, de Resistograph-M en met name de fractometer. Waar dat mogelijk is worden "harde" cijfers gegeven die criteria kunnen zijn om te beoordelen of een boom nog veilig is of niet meer. In het tiende hoofdstuk wordt in een beperkt aantal bladzijden korte metten gemaakt met andere tot dusver in Duitsland in zwang zijnde methoden om de stabiliteit en stevigheid van bomen te bepalen.

In het elfde en twaalfde hoofdstuk is op heldere en zakelijke wijze, en met illustratieve voorbeelden de ontwikkeling en stand van zaken van de rechtspraak over schade door bomen in respectievelijk Duitsland en Nederland beschreven.

Het laatste hoofdstuk (13) is een soort appendix waarin een aantal aspecten nogmaals belicht zijn of nader uiteengezet. De bedoeling van dit hoofdstuk is wat onduidelijk. Een aantal onderwerpen is min of meer een herhaling van hetgeen reeds in een voorgaand hoofdstuk is besproken en voegt zodoende weinig wezenlijk nieuws meer toe. Zo staat dezelfde uitvoerige tabel, wel-

waar met verschillend onderschrift, op zowel pagina 203 als pagina 215 afgedrukt. Daarnaast is het enigszins zoeken om de bij de tekst behorende illustraties te vinden. Het boek sluit af met een literatuurlijst van 82 referenties waaronder een aantal juridische zaken.

Het boek is volop geïllustreerd met cartoon-achtige, verhelderende tekeningen in de typische Mattheck-stijl. Desalniettemin is het geen boek dat men makkelijk leest. De tekst is hier en daar wat moeizaam te volgen en ook is een aantal termen geïntroduceerd, waarvan men zich kan afvragen of er geen beter Nederlands vakjargon voor bestaat. Vermoedelijk is de nauwgezetheid waarmee het boek is vertaald, daar debet aan, alhoewel Mattheck zelf door vele vergelijkingen met het gedrag van mensen en dieren tracht de zaak simpel te houden. Wellicht dat een wat meer "brutale" aanpak van de vertaling, inclusief het nodige plak- en knipwerk in het oorspronkelijke boek, het geheel wat toegankelijker had kunnen maken. Een aantal schoonheidsfoutjes daargelaten is er op de inhoud niet zoveel aan te merken, vooropgesteld dat de lezer zich niet stoort aan de soms wat belerende en moralistische toon waarop Mattheck zijn overtuiging verkondigt.

Of het boek een doorbraak betekent in het denken over en het werken met bomen of dat een en ander zou kunnen leiden tot een publieke "veiligheids-hysterie", waardoor de bomen juist extra zouden worden bedreigd (hetgeen door sommigen wordt gevreesd), valt nog te bezien. Wat het eerste betreft zal de informatie voor degenen die al wat langer met bomen bezig zijn, wellicht eerder overkomen als een herkenning dan als een openbaring. Wat het tweede betreft: Mattheck zelf constateert al

(terecht) dat, hoe deskundig men een boom ook beoordeelt, niet ieder falen van een boom kan worden voorspeld. Ook blijkt dat de ervaren boombeheerder en -verzorgers in de praktijk, wellicht zonder het altijd te beseffen, bij de beoordeling van bomen al let op veel van de door Mattheck aangegeven risico-factoren. Voorlopig is er

dus nog geen reden voor paniek, maar desalniettemin is het nuttig dat ieder die serieus bezig is met bomen, ook eens kennis neemt van het werk van Mattheck.

Dialogo met de natuur

Irene van Lippe Biesterfeld
Uitg.: Ankh - Hermes BV
ISBN: 90-202-9085-1
Prijs: f 29,50

Een boek dat bij velen reacties opwekt die uiteenlopen van grote bewondering tot flauwekul. Hoewel er fragmenten in

voorkomen waarmee ik wel enige moeite heb, moet ik zeggen dat dit boek mij bijzonder heeft geboeid. De kerngedachte van dit boek is, dat communicatie met de natuur mogelijk is en dat de natuur ons dus iets heeft te zeggen. Je kunt deze taal echter alleen verstaan wanneer je je ervoor openstelt. En dat is voor velen de grote moeilijkheid. Het is geen taal van woorden, maar er is sprake van een uitstraling (een aura), die ieder levend wezen bezit. Als wij ons hier voor weten open te stellen, kan dit bovendien een verrijking van ons leven betekenen.

De communicatie met bomen en met dolfijnen neemt in het boek een bijzondere plaats in. Sprekend over bomen, zegt de schrijfster: "Het vraagt oefening om al je aandacht te concentreren op één boom. Aan helemaal niets anders te denken. Je leeg te maken en heel alert tegelijkertijd. Open voor een of ander bericht, in welke onverwachte vorm dan ook, van uitsluitend die boom waarop je je aandacht richt. Door al je aandacht te concentreren gaat die boom veel sterker stralen. Het is net als bij mensen: als je echte aandacht krijgt, ga je meer stralen". Dat dit alles voor veel mensen wat onwaarschijnlijk lijkt, komt doordat wij in een wereld, waarin onrust, gehaastheid, oppervlakkigheid, mechanisering e.d. de bovenaan voeren, niet geleerd hebben of het niet kunnen opbrengen ons volledig te concentreren en ons volledig voor een ander levend wezen open te stellen. Lukt ons dit wel, dan zijn de gedachten en gevoelens die in ons opwellen de taal die de boom uitstraalt.

Maja Kooistra in haar artikel over dit onderwerp in Bomennieuws nr.3/95 is van mening dat ieder mens dit kan leren. Ik meen dit te moeten betwijfelen. Ik geloof dat veel mensen door hun karakter en leefwijze niet aan de eisen die hier worden gesteld, kunnen voldoen.

Joop Comijs

20 maart Nationale Boomfeestdag

Voor de 40e keer vindt de jaarlijkse boomfeestdag plaats. Het motto voor de jubileumviering is 'Een zee van bomen'.

Inl.: Peter Derksen (030) 692 61 26

7 t/m 28 april Overzichtstentoonstelling Reinder Homan plaats: Pictura te Groningen

7 en 8 april
De klank van hout
Een tentoonstelling met muziekinstrumenten, georganiseerd door Houtrijk Nederland, Vereniging voor duurzaam houtbewerken.

Plaats: Kasteel Duurstede, Wijk bij Duurstede.
Open: 11.00 - 17.00 uur
Toegang f 7,50, kinderen tot 6 jaar gratis.
Inl.: 055-5330181 of 0575-564658

20 april t/m 1 juni Overzichtstentoonstelling Reinder Homan Galerie Lijn 3 te Den Haag

20 en 27 april
Zorg voor bomen
Cursus georganiseerd door studiecentrum Kraaybeekhof te Driebergen. U leert de basis van de boomverzorging en een aantal praktische werkzaamheden.

Prijs: f 150,-
Inl.: 0343-512925

27 en 28 april Cry of the Earth

In Leiden is op 1 januari een koor gevormd van 250 enthousiaste leden, dat begint met het instuderen van het imposante koordrama "Cry of the Earth", dat de strijd om het behoud van de aarde tot onderwerp heeft. Op zaterdag 27 april 1996 om 20.15 uur en op zondag 28 april om 14.30 uur wordt "Cry of the Earth" uitgevoerd in de kathedrale Hooglandse Kerk in Leiden.

Uitvoerenden: Grootkoor Schola Cantorum Leiden en het Randstedelijk Begeleidingsorkest. Solisten: Lisette Emmink, sopraan; Hyacynth Nicolls, mezzo; tenor nog niet bekend; Joep Bröcheler, bas; Gerda Havertong, vertelster; Robert Luts, verteller.

Het geheel staat onder leiding van de bekende Leidse dirigent Wim de Ru.

Toegangskarten zijn voor f 30,- verkrijgbaar bij uitburo K&O, Leiden, telefoon 071-5141141.

27 en 28 april Sint-Pietersbergsymposium

De Sint-Pietersberg is een van de soortenrijkste gebieden van ons land. Op de eerste dag van het symposium zijn er lezingen over het beheer van de berg. De tweede dag is gereserveerd voor verschillende excursies. Plaats: Jaen d'Arc-college, Maastricht
Organisatie: Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming vzw. (J.N.M.) en Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (N.J.N.)
Inl.: Bastiaan Wakki (020) 600 57 09

11 en 12 mei Evenementen weekend arboretum Trompenburg

In het arboretum zijn bomen en planten uit Europa, Amerika, Azië en ook Afrika bijeengebracht. Zeer bijzonder is de grote collectie Rhododendrons, waarvan een groot deel dit weekend in bloei zal staan. Er zijn informatie/verkoopkramen van diverse organisaties.

Geopend: 9.00 - 17.00 uur
Plaats: Honingerdijk 64, Rotterdam, Kralingen

Tijdens het weekend gereduceerde toegangsprijs (2,50 p.p.), kinderen tot 16 jaar gratis.

In het volgende nummer ...

Het zomernummer zal voor een deel gewijd zijn aan bijzondere bomen in onze buurlanden. Twee schrijvers laten u kennismaken met prachtige bomen die u misschien in uw vakantie 'even' kunt bezoeken. De Stichting Vleermuisbureau doet uit de doeken wat het belang van holle bomen voor vleermuizen is. En zoals gebruikelijk in het tweede nummer van het jaar een nieuwe folder in de serie Bomen & ...

f 9.999,99

Boos, beschaamd en dankbaar

Half december kwamen de eerste donaties voor 1996 bij ons binnen, zoals verwacht. Toen we van één donateur f 9.999,99 kregen, dachten we nog even aan een bijzondere gift, want dat komt vaker voor. Maar toen er twee dagen later vier van zulke bedragen op onze rekening bleken te zijn gestort, begrepen we, dat er iets grondig fout moest zijn gegaan. Uiteindelijk zijn ongeveer 85 donateurs enkele dagen tot weken op een cent na f 10.000,= kwijt geweest, en heeft iedereen wel ergens gehoord of gelezen, dat er iets mis was met de donaties aan de Bomenstichting. Daarom in deze - toepasselijke - rubriek deze keer een verklaring van wat er fout is gegaan en hoe het uiteindelijk allemaal weer goed is gekomen.

Het bedrijf waar wij de acceptgirokaarten laten drukken, heeft een verkeerde code gebruikt waardoor er in de codebalk voor de automatische verwerking allemaal negens werden afgedrukt. Dit moest eigenlijk open blijven, omdat het gewenste bedrag door uzelf moest worden ingevuld. Vervolgens hebben de meeste banken verzuimd om de code met het ingevulde bedrag te vergelijken en is in een aantal gevallen gewoon het gecodeerde bedrag overgemaakt: f 9.999,99! Bij sommige mensen duurde het vervolgens erg lang, voordat dat geld weer terug was op hun rekening.

Bij de Postbank viel het allemaal een beetje mee, omdat daar alles centraal wordt geregeld. Bij mensen met onvoldoende saldo zal het bedrag niet overgemaakt zijn. En toen wij half december alarm sloegen, heeft de Postbank onmiddellijk de eigen fout erkend en hersteld: de foutief overgemaakte bedragen werden direct teruggestort (met inhouding van het geschreven donatiebedrag) en wat daarna nog binnenkwam aan foute acceptgiro's werd onderschept. De Postbank heeft bovendien toegezegd, geen debetrente te zullen berekenen. We zijn blij, dat bij de klanten van de Postbank het aantal "slachtoffers" beperkt is gebleven tot ongeveer vijftien. Deze mensen zijn hun geld ook niet zo lang kwijt zijn geweest als de donateurs die klant zijn bij een van de andere banken.

Bij de overige banken is het normaal, dat de acceptgiro's eerst naar het lokale kantoor gaan, waar wordt gecontroleerd, of het ingevulde bedrag geen saldo-overschrijding tot gevolg heeft. Daar werd de eerste fout gemaakt: sommige lokale kantoren vergaten het geschreven bedrag met

de code te vergelijken. Als het saldo groot genoeg was voor het geschreven bedrag, dan stuurden ze de accept door naar de bankgirocentrale (BGC). Daar werd niets meer gecontroleerd en vergeleken, maar het gecodeerde bedrag automatisch overgemaakt. Zo kon het gebeuren, dat mensen die normaal bijvoorbeeld f 1.000,= rood mogen staan, nu ineens f 8.000,= rood stonden. Dit leidde tot vervelende situaties voor de gedupeerden: in de supermarkt horen, dat je op een andere manier moet betalen, omdat de pinpas "het niet doet". Of met kerstvakantie in de Ardennen even geld willen halen, maar het niet krijgen. Of erop rekenen dat je genoeg geld op de bank hebt voor alle automatische eindejaarsbetalingen.... Enzovoort! Sommige mensen werden wanhopig of boos, waar we alle begrip voor hadden en hebben. Anderen moesten erom lachen en hadden medelijden met ons, Bomenstichting. Sommigen maakten grapjes over onze plotselinge rijkdom.

Marjan van Elsland

Intussen waren wij daar zelf natuurlijk helemaal niet blij mee, maar waren we druk bezig met het beperken en herstellen van de schade voor de donateurs en voor onszelf. We stuurden iedereen zo snel mogelijk een brief met een nieuwe acceptgiro, maar velen hadden al betaald. We namen ook direct contact op met de Postbank en de bankgirocentrale. Bij de eerste werden we, zoals gezegd, snel en goed geholpen. Bij de BGC kon dat helaas niet, omdat de lokale kantoren daar ook hun rol spelen. Dus kon de betaling via de BGC niet geblokkeerd worden, maar moest het

geld eerst op onze rekening gestort zijn, alvorens het, met onze schriftelijke goedkeuring weer kon worden teruggestort. Een ingewikkeld verhaal, met als bijzonder vervelend gevolg, dat de gedupeerden soms twee weken of langer hun geld kwijt waren. De feestdagen veroorzaakten daarin extra oponthoud. Bovendien kon de BGC ons niet helpen bij het kwijtschelden van de debetrente aan de gedupeerde donateurs, want daar gaan de lokale kantoren weer over. Snelle communicatie tussen de BGC en de lokale kantoren is kennelijk niet mogelijk, ondanks het feit dat we in het informatie- en communicatietijdperk leven. Het beleid bleek per kantoor te verschillen: sommige gaven openlijk hun fout toe en rekenden geen debetrente, andere gaven openlijk - en onterecht - de Bomenstichting de schuld en stuurden de donateurs naar ons voor vergoeding van deze rente. Ook de reactie van de donateur kon daarop van invloed zijn: één van hen vertelde zijn bank dat die een fout gemaakt had door het geschreven bedrag niet te vergelijken met de code en hij kreeg, nadat de directeur erbij was gehaald, zijn geld terug.

Boos

De Bomenstichting is bijzonder boos op zowel het servicebedrijf als op de banken, want de schade is groot, zowel in immaterieel als in financieel opzicht, zowel voor u als gedupeerde donateurs als voor de Bomenstichting zelf. We hebben 'dagenlang' aan de telefoon gezeten, veel extra kosten moeten maken en we zijn negatief in de pers geweest.

Beschaamd

We zijn ook beschaamd, want de donateurs van de Bomenstichting, zijn belangrijk als 'achterban' en 'ondersteuner'. En juist u was de dupe van fouten, die wij misschien toch hadden kunnen voorkomen, als we niet te goeder trouw hadden aangenomen, dat anderen hun werk goed zouden doen.

Dankbaar

Tenslotte zijn we ook nog dankbaar, want tot nu toe heeft nog niemand zijn of haar donateurschap opgezegd vanwege deze kwestie. Eigenlijk hadden we dat ook niet zo verwacht, maar het stemt ons toch dankbaar, dat niemand in deze vervelende toestand aanleiding heeft gezien om ons in de steek te laten.

Kortom

Kortom, bij 85 donateurs en bij de Bomenstichting wordt de jaarwisseling '95-'96 nooit meer vergeten. Het was een hectische periode, waar gelukkig een goed eind aan is gekomen. We hopen het nooit meer mee te maken.